

ERGENLER VE GENÇ YETİŞKİMLER İÇİN İÇSEL MANEVİ DEĞERLER ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: MİNNETTARLIK AFFEDİCİLİK VE SABIR GÜÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

 Olcan ASLAN^a

 Ömer Faruk KABAKÇI^b

Öz

Psikoloji ve din bilimleri eksenindeki çalışmalar genel ruh sağlığı yanında hastalık, doğal afet ve savaş gibi felaketlerde maneviyat ve değerlerin önemli koruyucu faktörler olduğunu vurgulamaktadır. Değerlerin içeriğine yönelik birçok sınıflamayı dahil etmesi yönünden kapsamlı etik değerler sınıflandırması içsel değerlere yaptığı vurgu ve maneviyat temelli yaklaşımıyla öne çıkmaktadır. Bu çalışma, kapsamlı etik değerler sınıflamasını temel alarak içsel manevi değerler ölçeği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla öncelikle alan yazın taraması yapılmış ve araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış bir form geliştirilmiştir. Geliştirilen form ile ergen ve gençler ile öğretmen ve anne-babalardan elde edilen cevaplar ve alan yazın taraması sonucunda madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzu alanında uzman akademisyenlerin ve Türk dili uzmanı olan akademisyenlerin görüşüne sunulmuştur. Geri dönütler sonucunda pilot form 600 ergen ve genç bireye uygulanmıştır. Uygulama sonrasında açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçek için 3 faktörlü, 28 maddeli bir yapı ortaya çıkmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde ortaya çıkan yapı üzerinde gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi sonrasında uyum indeksleri incelenmiş ve ölçeğin 3 faktörlü 28 maddelik yapısı doğrulanmıştır. Sonrasında iç tutarlık analizleri, test yarılama analizi, kompozit güvenirlik, test tekrar test yöntemleri kullanılarak ölçeğin güvenirliği test edilmiş ve bütün yöntemlerle ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür. Ölçeği ölçüt bağıntılı geçerliği için “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmış ve yapılan analizler sonucunda içsel manevi değerler ölçeğinin ölçüt bağıntılı geçerliği sağladığı görülmüştür. Ulaşılan sonuçlara göre ölçeğin gelecekteki araştırmalara katkısı

^a Sorumlu Yazar, Uzm. Psik. Dan., Millî Eğitim Bakanlığı, olcanaslan95@gmail.com

^b Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, omerfaruk@uludag.edu.tr

tartışılmış ve araştırmacılar ile saha çalışanlarına içsel manevi değerler ölçeği ile ilgili çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Din Psikolojisi, Ergenler, Gençlik, İçsel değerler, Şükür, Affedicilik, Sabır, Maneviyat.

DEVELOPMENT OF THE SCALE OF INNER SPIRITUAL VALUES FOR ADOLESCENTS AND YOUNG ADULTS: ASSESSING THE STRENGTHS OF GRATITUDE FORGIVENESS AND PATIENCE

Abstract

Studies in psychology and religious sciences emphasize that spirituality and values are important protective factors in general mental health as well as in disasters such as illness, natural disasters and war. In terms of including many classifications regarding the content of values, the comprehensive ethical values classification stands out with its emphasis on intrinsic values and its spirituality-based approach. This study aims to develop an intrinsic spiritual values scale based on the comprehensive ethical values classification. For this purpose, a literature review was conducted and a semi-structured form was developed by the researchers. With the developed form, a pool of items was created as a result of the responses obtained from adolescents and young people, teachers and parents and the literature review. The item pool was presented to the opinions of academicians who are experts in the field and Turkish language experts. As a result of the feedback, the pilot form was administered to 600 adolescents and young people. After the application, exploratory factor analysis was conducted and a structure with 3 factors and 28 items emerged for the scale. After the confirmatory factor analysis performed on the structure revealed in the exploratory factor analysis, the fit indices were examined and the 3-factor 28-item structure of the scale was confirmed. Afterwards, the reliability of the scale was tested using internal consistency analyses, test split analysis, composite reliability, and test-retest methods, and it was seen that the scale was reliable with all methods. "Satisfaction with Life Scale" was used for the criterion-related validity of the scale and as a result of the analyzes, it was seen that the scale of intrinsic spiritual values provided criterion-related validity. According to the results, the contribution of the scale to future research was discussed and various suggestions were made to researchers and field workers about the scale of intrinsic spiritual values.

[The Extended Abstract is at the end of the article.]

Keywords: Psychology of Religion, Adolescents, Youth, Inner values, Spirituality.

Giriş

Bireylerin gençlik yıllarından itibaren ruh sağlığının desteklenmesine yönelik değerler ve maneviyat konularına son zamanlarda daha fazla önem verilmektedir. Bu iki konuya farklı disiplinler tarafından ilgi duyulmakta olup, insanın mental iyi oluşu üzerindeki etkileri çeşitli alanların dikkatini çekmiştir (Graça & Brandão, 2024; Hanel, vd., 2024). Özellikle gençler başta olmak üzere tüm yaş gruplarında maneviyat ve değerler genellikle ayrı kavramlar olarak incelenirken, değer özelliklerinin maneviyatla bağlantılı bir şekilde erken yaşlardan itibaren belirlenip geliştirilmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Hastalık, doğal afetler, savaşlar, ekonomik güçlüklerin yaşandığı günümüzde özellikle genç bireyler bu güçlüklerden etkilenmekte (Kousky, 2016; Regnoli, Tiano & De Rosa, 2024) ve bu dönemlerde bireylerin sabır, şükran gibi manevi yönü olan değerlere yönelimi daha fazla olabilmektedir.

Bireylerin sıkıntılı anlarda psikolojik sağlamlıklarını korumak adına başvurduğu çeşitli yollar vardır. Bu yollardan biri de maneviyata başvurmak olabilir. Bireylerin psikolojik sağlamlıklarını etkileyen önemli bir faktör olarak (Quill, Tuck & Anderson, 2014) maneviyat, hayat boyu karşılaşılan zorluklarla başa çıkmada işlevsel bir yol sunmaktadır (Ardelt vd. 2008). Nitekim maneviyat, ahlaki anlayış veya inanç sistemi olmasının yanında psikolojik desteği tamamlayıcı bir unsurdur (Pickard & King, 2011). Bu sebeple maneviyat, bireylerin psikolojik sağlamlığında, iyi oluşunda ve başa çıkma sürecinde önemli etkilere sahiptir (George vd., 2013, p. 901). Bireylerin zorluklarla baş etmede maneviyatı etkin kullanabilmesinin önemli nedenlerinden biri de sahip olunan manevi yılmazlık derecesidir (Clark vd., 2010, p. 58). Manevi yılmazlık, zorluklar, stres ve travmalarla karşılaşırken içsel ve dışsal manevi kaynakları kullanarak, bir dizi inanç, prensip veya değerlerle kendi özgünlüğünü ve amacını sürdürme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Manning vd., 2018, p. 173). Bireyin bu yılmazlığı sağlamasında da değerler hem uyum (Doğanay, 2006) hem de kendisi ve çevresiyle etkileşimini değerlendirmede önemli araçlar (Dilmaç, 2007) olarak işlev görmektedirler. Değerlerin inançları barındıran ve bu durumdan ötürü aşkınlığa sahip olan olgular (Aydın, 2003) olmalarından dolayı, değerlerin maneviyatın da temelini oluşturduğunu düşündürmektedir.

Değerlerin önemine göre tarihsel olarak farklı zamanlarda sınıflanmaya çalışıldığı (Dilmaç vd., 2014; Hofstede, 1998; Rokeach, 1973) görülmektedir. Bu sınıflamalarda değerlerin bireye ait maneviyatı da içeren öznel yanlarına vurgu yapılması oldukça dikkat çekicidir. Bu sınıflamalar

içinde kendinden önceki sınıflamaları kapsamlı biçimde inceleyen karakter güçlerine dayalı kapsamlı etik değerler sınıflaması (Mercader, 2006) çok kapsamlı olmasıyla öne çıkmaktadır. Bu sınıflamada Aristotle, Franklin, Plato tarafından vurgulanan değerler yanında 70 ve 80'li yıllardaki değerlere yönelik Rokeach (1973) ve Shwartz (1992) gibi bilindik sınıflamalar ve değerlerin yoğun olarak çalışıldığı 90 ve 2000'li yıllara ait 28 farklı teorik ve ampirik sınıflama kapsamlıca taranmıştır. Tarih, felsefe, din, ahlak, aile sosyolojisi, psikoloji, karakter eğitimi, karakter güçleri ve diğer birçok bilim ve alana ait alanyazın incelenerek toplamda 360 farklı değere ulaşılmıştır. Ulaşılan bu değerler sınıflamasında çoğunluğu ergen ve ilk yetişkin yaşlarındaki bireylerin katılımıyla yürütülen bir araştırma ile de desteklenerek 4 boyutta toplam 38 değer olduğu belirlenmiştir. Bu boyutlar: Toplumsal değerler, kişisel yeteneğe ait değerler, gelişimsel değerler ve en merkezi konumda bulunan içsel değerlerdir. Bu kapsamlı etik değerler sınıflamasına bakıldığında diğer değer başlıklarına göre bireyin manevi yanıyla bağlantılı affedicilik, sabır, minnettarlık gibi değerler içsel değerler olarak adlandırılmaktadır. Bu içsel değerlerin diğer değer başlıklarından önemli bir farkının diğer insanlara ve yaşama yönelik sadece olumlu ve iyiye dönük olabileceği, diğer değerlerin ise kötüye yönelik de iki yönlü kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Farklı araştırmacılarca da (Vansteenkiste vd., 2006) içsel değerlerin, bireylerin iyi oluşu ile pozitif yönde ilişkili iken dışsal değerlerin negatif yönde ilişkili olabileceği üzerinde durulmaktadır.

Bu içsel değerlerden olan affetme, kişinin çevresine ve kendisine yönelik barındırdığı negatif duygulardan isteyerek vazgeçmesi ve bu duyguların yerini olumlulara bırakması olarak tanımlanmaktadır (Enright, 1996). Nitekim affediciliğin psikolojik sağlamlığı (Eraslan Çapan & Arıcıoğlu, 2014; Ostendorf, 2000) ve iyi oluşu arttırdığını (Halisdemir, 2013) bulan destekleyici araştırmalar mevcuttur. Hayal kırıklığı, dert, acı, stres karşısında kişinin sakin bir şekilde bekleme hali olarak tanımlanan (Schnitker, 2012) sabır için de benzer sonuçlar (Marhamati & Khormaei, 2016) bulunmuştur. Diğer insanların ya da varlıkların kişiye fayda sağlandığında, bireyin bu duruma pozitif duygularla karşılık vermesi olarak tanımlanan minnettarlığın ise (Emmons vd., 2007) özellikle iyi oluşu olumlu etkilediğine dair araştırmalar göze çarpmaktadır (Altuntaş, 2018; Arnout & Almoied, 2020). Söz konusu bulguların ağırlıklı olarak ergen ve beliren yetişkinlik yaş gruplarına ait olduğu ve üç değerın özellikle iyi oluş ile olumlu ilişkisi dikkati çekmektedir.

Bu değerler din ile birleştiğinde ise bireyin iyi bir yaşama ulaşması

beklenmektedir (Hitt, 1996). Nitekim bu üç değer din ile de yakın ilişkili olduğu söylenebilir. Bütün dinler affediciliği öğütlerken, affediciliği, toplumları, aileleri ve evlilikleri daha uyumlu yapan önemli bir değer olarak görmüşlerdir (Ayten, 2009). Minnettarlık ise yine dini açıdan öğütlenmiş aşkınlığa ait bir değerdir (Emmons & Crumpler, 2000). Dindarlık ile minnettarlık arasında pozitif bir ilişki olduğunu gösteren (Tsang vd., 2012) bulgular vardır. Bu değerlere sahip olmak bireyin sadece psikolojik iyi oluşunu değil aynı zamanda dini yaşamını da içeren manevi iyilik halini de pozitif yönde etkileyebilir. Manevi iyilik hali için manevi değerler ile dengeli ve tutarlı bir bütünleşme olması son derece önemlidir (National Interfaith Coalition on Aging, 1975). Nitekim manevi iyilik halinin, bireyin kendisiyle, başkalarıyla, doğayla ve ilahi olanla sahip olduğu ilişkileri olumlu davranış ve duygulara dönüştüren yönünün (Duyan vd., 2021) içsel manevi güçler için de geçerli olduğu söylenebilir. Sonuç olarak bu değerlerin üçünün de din ve maneviyatın (Emmons & Crumpler, 2000; Schnitker vd., 2021; Washington-Nortey vd., 2023) ortak değerlerinden olduğu söylenebilir.

Son yıllarda psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji ve psikiyatri gibi doğrudan ruh sağlığı hizmetleri veren alanlar yanında ilahiyat, sosyal hizmetler, sağlık bilimleri gibi alanlarda da manevi rehberlik çalışmalarına önem verildiği ve çeşitli yaş gruplarına yönelik ilgili araştırmaların arttığı gözlenmektedir. Minnettarlık, affedicilik ve sabır birer değer olmakla birlikte bireyin maneviyatının da ayrılmaz parçaları olduğu düşünülmektedir.

Dolayısıyla manevi yılmazlığı geliştiren ve ruh sağlığını destekleyen bu değerlerin ölçülmesi amacıyla bir ölçme aracına ihtiyaç olduğu dikkati çekmektedir. Özellikle son yıllarda bireylerin ilgili özelliklerini değerlendirmek amacıyla üzerinde çalışılan maneviyat odaklı ölçeklere bakıldığında; doğrudan değerleri temel almadığı, spesifik değerlere odaklanmadığı, daha sınırlı yaş aralıkları için hazırlandığı ya da uyarlama ölçekler olduğu (Bahçecioğlu Turan vd., 2022; Duyan vd., 2021; Elban & Aslan, 2022; Serbest & Akgün Şahin, 2021) dikkati çekmektedir. Bu sınırlılıklardan hareketle özgün bir ölçeğin Türk kültüründeki farklı yaş gruplarındaki tarafların görüşlerine dayalı olarak geliştirilmesine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Özellikle günümüzde ülkemizi de etkileyen salgın hastalıklar, depremler, ekonomik zorluklar, toplumda artan şiddet, yakın coğrafyada yaşanan savaşların/katliamların etkileri bağlamında bireylerin değerler temelinde manevi yılmazlığını arttırmaya yönelik araştırma ve çalışmalara ihtiyacın arttığı gözlenmektedir. Bu çalışmaları yürütmede bireylerin zor

yaşantılarla başetmede ve iyi oluş halini korumada önemli görülen sabır, minnettarlık, affedicilik gibi değer özelliklerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların planlanması oldukça önemlidir. Bu kapsamda çalışmanın başlıca amacı ergen ve genç yetişkinlere yönelik minnettarlık, affedicilik ve sabır değerlerine yönelik içsel manevi değerler ölçeği geliştirmek ve psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. Geliştirilen ölçeğin özellikle mevcut literatüre aşağıdaki noktalarda önemli bir katkı sağladığı düşünülmektedir:

- Ölçek, etik değerlerin kapsamlı bir kategorizasyonuna dayalı olarak içsel değerleri ölçmek üzere geliştirilmiştir. Bu değerler felsefe, psikolojik danışmanlık, karakter eğitimi, din psikolojisi, manevi danışmanlık ve sağlık bilimleri gibi çeşitli disiplinleri kapsadığından disiplinler arası çalışmalar için oldukça önemlidir.
- Ölçeğin üç farklı gelişim dönemine ait içsel manevi değerlere yönelik değerlendirme yapabilecek geniş yaş aralıklarını (önergenlik, ergenlik, beliren yetişkinlik) kapsayan bir ölçek olması hedeflenmiştir. Bu yönüyle farklı eğitim kademelerine devam eden öğrenci ve bireylere yönelik erken yaşlardan itibaren koruyucu-önleyici ve destekleyici ruh sağlığı hizmetlerini yapılandırırken tarama ve değerlendirme amaçlı kullanılabileceği düşünülmektedir.
- Hazırlanan ölçeğin uyarlama yerine geliştirme yöntemine dayalı oluşturulması; madde yazımında Türk kültüründe ilgili değerlerin özgün yönüyle değerlendirilmesine yönelik adımlara önem verilmesi; aşkınlık, maneviyat ve anlam/amaç bağlamında önemli görülen spesifik değerlerin ölçümüne odaklanması, ölçeğin önemli yanlarındandır.

A. Yöntem

Bu bölümde çalışma grubu, veri toplama araçları, ölçek geliştirme işlemi ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu uygun örneklem yolu ile ulaşılan ve İstanbul ile Bursa'da devlet okullarına devam eden ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Yapı geçerliği çalışmaları için ulaşılabilecek katılımcı sayısına ilişkin kriterler (Tabachnick & Fidell, 2007) gözönünde bulundurularak katılımcı sayısı 300'ün üzerinde tutulmuş ve birinci araştırma grubunda yanlış ve eksik yanıtlanan cevap kağıtlarının çıkarılmasıyla elde edilen 600 katılımcının verisi analize dahil edilmiştir. Araştırma katılımcılarının 306'sı (%60.4) kız, 236'sı erkektir (%39.6).

Katılımcıların 1'i on iki (%0.2), 27'si on üç (%4.5), 58'i on dört (%9.7), 123'ü on beş (%20.5), 139'u on altı (%23.2), 88'i on yedi (%14.7), 33'ü on sekiz (%5.5), 13'ü on dokuz (%2.2), 27'si yirmi (%4.5), 42'si yirmi bir (%7), 18'i yirmi iki (%3), ve 24'ü (%4.2) 23-25 yaş aralığındadır. Sınıf dağılımı açısından 43'ü sekiz (%7.2), 41'i dokuz (% 6.8), 132'si on (%22), 166'sı onbir (%27.7), 84'ü oniki (%14), 24'ü üniversite birinci sınıf (%4), 11'i üniversite 2. Sınıf (%1.8), 80'i üniversite üçüncü sınıf (%13.3), 18'i üniversite son sınıf (%3)'a devam etmektedir. Yaş ortalaması 17 olup ranj 13'tür. İkinci araştırma grubu üniversite son sınıfa devam eden 163 katılımcıyı içermiştir. 2 hafta ara ile ölçeğin uygulanmasını kapsayan test-tekrar test çalışması kapsamında veriler toplanmıştır.

2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada geliştirilen İçsel Manevi Değerler Ölçeği yanında, Yaşam Doyumu Ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır.

a. İçsel Manevi Değerler Ölçeği

Bu ölçek kapsamlı etik değerler sınıflaması (Mercader, 2006) temel alınarak araştırma kapsamında geliştirilmiştir. Beşli likert tipi (1=Bana hiç uygun değil; 5=Bana tamamen uygun) 28 maddeden oluşan ölçeğin sabır, minnettarlık ve affedicilik alt ölçekleri bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 28-140 arasında değişmektedir. Hem alt ölçek hem toplam puanı alınabilen ölçekten yüksek puan alınması içsel manevi değer düzeylerinin yüksekliğine işaret etmektedir.

b. Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Köker (1991) tarafından yapılan ölçek; beş madde ve yedili likert tiptedir. Ölçek algılanan yaşam doyum düzeyini ölçmekle birlikte, ölçekten en fazla 35 en az ise 5 puan alınabilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında madde korelasyonları .71 ve .80 arasında bulunurken test-tekrar test kat sayısı ise .85 dir.

c. Demografik Bilgi Formu:

Katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi bilgilerini almak üzere araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.

3. Ölçeğin Geliştirilmesi

İlk olarak madde havuzu oluşturma aşamasında öncelikle kapsamlı etik değerler sınıflamasında (Mercader, 2006) yer alan minnettarlık, sabır ve affedicilik içsel değerleri temel alınarak bu değerlere ait hedef kitlenin kişisel görüşlerine başvurulmuştur. İçsel değerlerin bireylerin kendi yaşamları ve

çevresindeki yaşantılar bağlamında tanımlanması, özellikleri, hangi davranışlarla ortaya konduğuna dair, çeşitli görüşlere başvurulmuştur. Görüşler, 112 ergen birey, 33 üniversite öğrencisi, lise düzeyinde görev yapan 11 öğretmen ve ergenlik döneminde çocuğu bulunan 12 ebeveynin katılımıyla yarı yapılandırılmış form aracılığıyla alınmıştır. Kapsamlı biçimde elde edilen görüşler incelenerek üç boyuta ait maddeler üretilmiştir. Maddeler oluşturulurken ayrıca daha önceki teorik çalışmalar, benzer ölçekler ve araştırmaları içeren kapsamlı literatür (Baumgardner & Crothers, 2009; Froh vd., 2009; Karataş & Uzun, 2020; Kardaş & Yalçın, 2019; McCullough vd., 2007; Peterson & Seligman, 2004; Schnitker, 2012; Ryan, 2004; Watkins vd., 2003) taraması yapılarak madde yazımında bu literatürden yararlanılmıştır.

Alanyazından ve görüşlerden hareketle 73 maddelik madde havuzu oluşturulmuş, oluşturulan madde havuzu ruh sağlığı alanında çalışan 3 akademisyene başvurularak ifade ve içerik açısından maddelerin uygunluğu, düzeltilmesi ve çıkarılması gereken maddelerin kapsam, anlaşılabilirlik, dil bütünlüğü ve ölçülebilirlik yönünden incelenmesi sağlanmıştır. Dönütlerden hareketle madde havuzunda bazı düzeltmeler, ifadelerin yeniden yazımı ve bazı maddelerin çıkarılması sağlanmıştır. Elde edilen taslak form farklı sınıflarda eğitim gören 31 kişilik benzer yaştaki öğrenci grubuna uygulanarak, maddelerin anlaşılabilirliği ile ilgili 20 kadar madde için dönütler alınmıştır. Dönütlere göre maddelerin düzenlenmesinden sonra Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı olan ve alanda çalışan bir uzmandan ölçeğin Türk Dili'ne uygunluğu ile ilgili görüş alınmıştır. Bu aşamadan sonra ölçeğin pilot formuna son hali verilmiştir. Pilot form toplamda 65 maddeden oluşmuştur.

4. Veri Analizi

Bu araştırma kapsamında İçsel Manevi Değerler ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri SPSS 28 paket programıyla yürütülmüştür. Ölçeğin faktör yapısı öncelikle açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılarak incelenmiştir. AMOS 28 programı aracılığıyla ölçeğin model uyumunu belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA'da uyum indekslerinden olan Ki-kare (X^2/sd), RMSEA, GFI, AGFI, CFI ve IFI değerleri (Kline, 2014; Marcoulides ve Schumacker, 2001; Schumacker ve Lomax, 2016) incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği cronbach alpha, komposit güvenilirlik, iki yarı güvenilirliği ve test-tekrar-test yöntemiyle ile incelenmiştir. Ölçüt geçerliği için korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ayırt edici geçerliği hesaplamak için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Hata payı üst sınırı .05 olarak alınmıştır.

Veri toplama süreci Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun E-90661511-000-9921 sayı ve 27.01.2023 tarihli etik kurul izni ile yürütülmüştür.

B. Bulgular

Bu bölümde öncelikle ölçeğin geçerlik analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Ardından ölçeğin güvenirlik düzeyine ilişkin yapılan analizlerin bulguları sunulmuştur.

1.Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

İçsel Manevi Değerler ölçeğinin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla AFA ve DFA yapılmıştır. Ayrıca ölçüt geçerliği ve ayırdedici geçerliğe ait bulgular sunulmuştur.

a.Açımlayıcı Faktör Analizi

İçsel Manevi Değerler ölçeğinin faktör yapısını belirlemek için elde edilen verilere AFA yapılmıştır. Verilerin AFA'ya uygulamasını kontrol etmek amacıyla Barlett Küresellik Testi ve Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayıları incelenmiştir (Büyüköztürk, 2014). Tablo 1' de İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin KMO ve Barlett Küresellik Testine ait değerler gösterilmiştir.

Tablo 1. Barlett Küresellik Testi ve KMO Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Değeri		.878
Barlett Küresellik Testi	Ki Kare Değeri	5021.511
	Serbestlik Derecesi	378
	Anlamlılık	.000

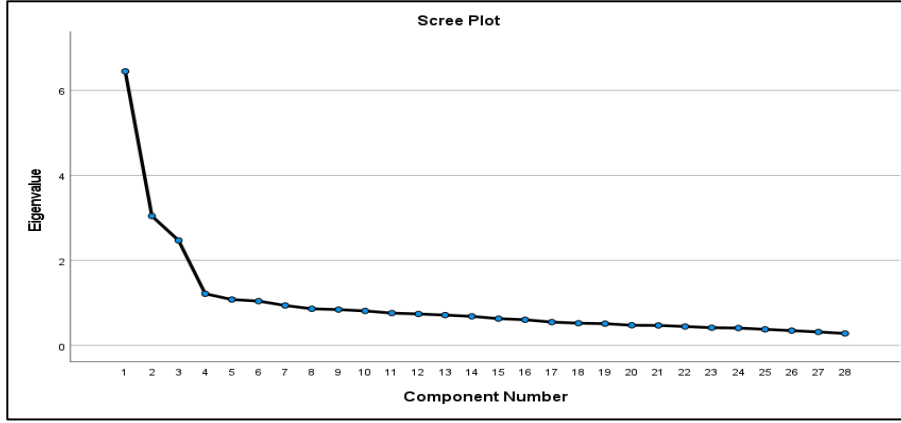
**p<.01

Tablo 1 incelendiğinde KMO (.87) ve Barlett Küresellik Testi (p<.01) değerlerinin AFA yapmaya uygun olduğu görülmektedir. Verilerin AFA yapmaya uygun olmasından hareketle faktör yapısını belirlemek için Temel Bileşenler Analizi (TBA) kullanılmıştır. TBA, ölçekte olması hedeflenen bir maddenin, beklenen faktörde bulunup bulunmadığını ve o faktörle ilişkisini gösteren madde faktör yükünü belirlemek için kullanılır (Büyüköztürk, 2014). Maddelerin faktör yük değerlerinin .45 üstünde olması (Kline, 2014) kriter olarak alınmıştır.

İlk uygulama sonucunda dikkate alınan 65 maddelik ölçek formundan elde edilen veriler faktör analizine dâhil edilmiştir. Faktör yükü olarak .45 düzeyi altındaki altında kalan maddeler, birden fazla boyuta yüklenen maddeler arasındaki farkın en az .10 olması gereği ve herhangi bir faktöre yüklenmeyen maddelerin çıkarılmasıyla öncelikle 30 madde atılarak 35

maddelik forma ulaşılmıştır. Ardından faktör analizi sırasıyla tekrarlanarak 3 maddenin, sonrasında ise 4 maddenin daha çıkarılıp analizlerin tekrarlanmasıyla 28 maddelik ölçek formuna ulaşılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi için kullanılan ve özdeğerlerin saçılımını gösteren öz değer grafiği Şekil 1’de sunulmuştur

Şekil 1. Öz-değer Grafiği

AFA sonucunda oluşan öz değer grafiği incelendiğinde dik kırılmaların yaşandığı 3 faktörün olduğu görülmüştür. Sonraki faktörlerin ise yatay şekilde ilerlediği ve herhangi bir kırılmanın olmadığı görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda oluşan üç faktörlü yapının ilki “minnettarlık” alt ölçeği; ikincisi “affedicilik” alt ölçeği; üçüncüsü ise “sabır” alt ölçeği olarak adlandırılmıştır. Tablo 2’de madde faktör yükleri, açıklanan varyans oranları ve madde-toplam korelasyon değerleri sunulmuştur.

Tablo 2. İçsel Manevi Değerler Ölçeği Madde Analizleri ve Açıklanan Varyanslar

Maddeler	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	Madde Toplam Korelasyonu
MİN 3	.752			.680
MİN 9	.734			.638
MİN 10	.713			.633
MİN 2	.697			.591
MİN 6	.682			.602
MİN 5	.677			.595
MİN 1	.605			.535
MİN 4	.584			.506
MİN 8	.577			.533

MİN 15	.538			.437
MİN 11	.513			.447
MİN 13	.507			.473
MİN 7	.487			.443
AFF 2		.782		.676
AFF 1		.714		.636
AFF 13		.699		.568
AFF 6		.696		.530
AFF 3		.646		.514
AFF 4		.538		.503
AFF 5		.537		.413
AFF 8		.524		.343
SAB 1			.715	.525
SAB 2			.647	.435
SAB 7			.607	.468
SAB 9			.596	.425
SAB 19			.573	.406
SAB 3			.554	.416
SAB 6			.554	.450
Açıklanan Varyans:	%19.29	%12.92	%10.50	
Toplam Varyans:	%42.72			

Tablo 2’ deki AFA sonuçları incelendiğinde ölçeğin 28 maddeye ve üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Birinci faktörün faktör yük değeri .48-.75, ikinci faktörün yük değerleri .52-.78, üçüncü faktörün yük değerleri ise .55-.71 aralığında değiştiği görülmektedir. Faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkılar ise; birinci faktör için %19.29, ikinci faktör için %13.65 üçüncü faktör için ise %10.50 dir. Ölçeğin toplam varyansı ise %42.72 dir. Ölçeğe ait madde-toplam korelasyon katsayılarının ise .34-.68 aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 3’ te İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin faktörleri arasındaki

ilişkiyi ortaya koymak adına, faktörlerin kendi aralarındaki korelasyonlar incelenmiştir. Faktörler arasında çoklu bağıntı probleminin olmaması için korelasyon katsayılarının .90 ve üzerinde olmaması gereği (Field, 2009; Pallant, 2005) gözönünde bulundurulmuştur.

Tablo 3. İçsel Manevi Değerler Ölçeği Faktörler Arasındaki Korelasyonlar

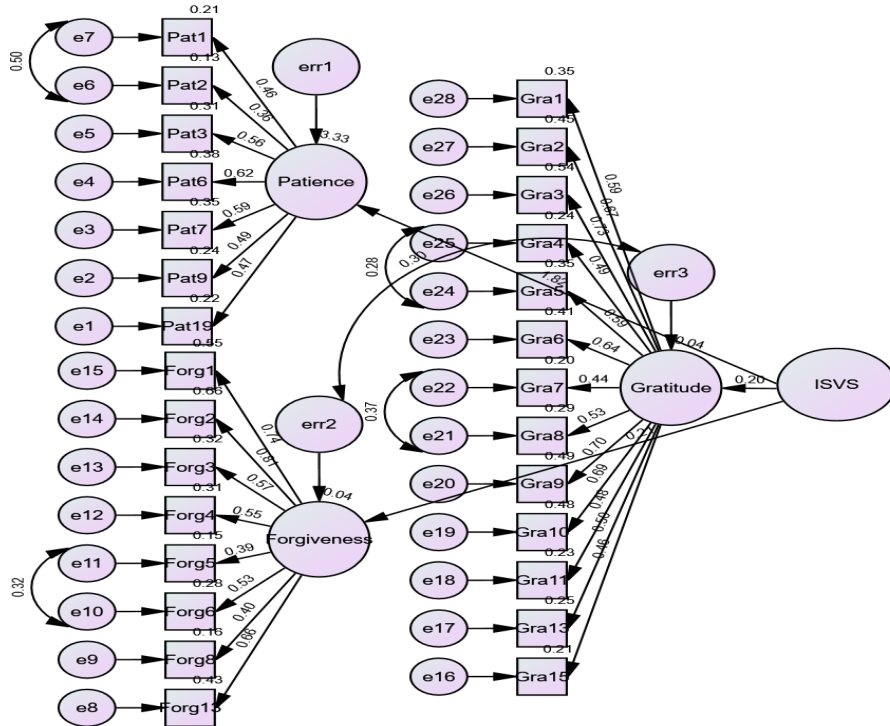
Faktörler	1	2	3	Toplam
1. Minnettarlık	1			
2. Affedicilik	.267**	1		
3. Sabır	.251**	.222**	1	
Toplam	.822**	.669**	.594**	1

**p<.01

Tablo 3'e bakıldığında ölçeğin faktörleri arasındaki korelasyon katsayılarının olumlu yönde ve anlamlı düzeyde olduğu ve .22-.67 aralığında bulunduğu görülmektedir.

b. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Şekil 2. İçsel Manevi Değerler Ölçeği DFA Sonuçları

Yapılan AFA sonrasında ulaşılan ölçeğin üç faktörlü yapısı, DFA ile test edilmiştir. DFA' da amaç faktörlerin verilerle ne derecede uyum gösterdiğini tespit etmek (Sümer, 2000) ve yapı geçerliği ile ilgili kanıt ortaya koymaktır (McIntire ve Miller, 2005). İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin AFA sonucunda ortaya çıkan üç faktörlü ve 28 maddelik yapısını test etmek amacıyla yapılan DFA sonuçları Şekil 2' de gösterilmiştir.

Şekil 2 incelendiğinde altboyutların standartlaştırılmış faktör yüklerinin (λ) sırasıyla minnetarlık için .44-.73, affedicilik için .39-.81, sabır için .36-.62 aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçekteki maddelerin tamamının hata varyansları referans değer olan .90 dan küçüktür (Çokluk vd., 2014). Uyum indekslerinin değerlerinde iyileştirme yapılması amacıyla 4 maddede modifikasyon yapılarak hata varyansları arasında ilişki kurulmuştur. Ayrıca DFA sonucunda kuramsal temel dikkate alınarak ulaşılan farklı ölçüm modellerine ait uyum indeksleri Tablo 4' te gösterilmiştir.

Tablo 4. İçsel Manevi Değerler Ölçeği Ölçüm Modelleri Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	X ²	df	X ² /df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	IFI
İMDÖ İlişkisz Ölçüm Modeli	1289.87	350	3.69	.067	.86	.84	.81	.81
İMDÖ Birinci Düzey Çok Faktörlü Ölçüm Modeli	1182.65	347	3.41	.063	.87	.85	.83	.83
İMDÖ İkinci Düzey Çok Faktörlü Ölçüm Modeli	854.923	343	2.50	.050	.91	.89	.90	.90
İMDÖ Tek Faktörlü Ölçüm Modeli	2046.911	275	7.44	.104	.71	.66	.60	.60

Tablo 4' e göre elde edilen uyum iyiliği değerleri incelendiğinde maddeler arasındaki ilişkilerin üç boyutla açıklanabileceğine ilişkin ikinci düzey çok faktörlü ölçüm modelinde en iyi uyum düzeyinin sağlandığı görülmüştür. Kritik uyum değerleri açısından X²/df için 2.50, RMSEA için .05, GFI, CFI ve IFI için .90 ve üzerinde AGFI için ise .90 sınırında uyum iyiliği değerlerine ulaşılmıştır. Uyum indeks ölçütleri ve ikinci düzey çok faktörlü ölçüm modeli Tablo'5 te sunulmuştur.

Tablo 5. İMDÖ Uyum İndeks Değerleri

Uyum İndeksleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	İMDÖ İkinci Düzey Çok Faktörlü Ölçüm Modeli
χ^2/sd	≤ 2	2-3	2.50
IFI	$\geq .95$	.94 – .90	.90
CFI	$\geq .97$	$\geq .90$	.90
RMSEA	$\leq .05$	.05 – .08	.05
GFI	$\geq .90$	.90 – .85	.91
AGFI	$\geq .90$	.90 – .85	.89

(Çokluk vd., 2014)

c. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin ölçüt bağıntılı geçerliğini incelemek için Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmış ve alt boyutlar arasındaki ilişkiler Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6. İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Bulguları

	Minnettarlık	Affedicilik	Sabır	Toplam
Yaşam Doyumu Ölçeği	.493**	.163**	.072	.401**

**p<.01

Tablo 6 incelendiğinde Yaşam Doyumu Ölçeğinin; İçsel Manevi Değerler Ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarından minnettarlık ve affedicilik ile manidar olmak üzere pozitif yönde sabır ile pozitif yönde korelasyona sahip olduğu görülmüştür.

d. Ayırteci Geçerlik

İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin iç geçerliğini incelemek için ölçek her bir maddesi ve ölçeğin alt boyutları ile tamamının toplam puanları %27 lik üst ve alt gruplara ayrılmıştır. Ayrılan gruplar arasındaki ilişkileri incelemek için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 7 ve Tablo 8’ de sunulmuştur.

Tablo 7 incelendiğinde alt ve üst grupların karşılaştırılması sonucu elde edilen t değerlerinin 4.299 ile 18.333 arasında değiştiği ve tüm maddelerin $p<0.01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulgu neticesinde içsel manevi değerler ölçeğinin madde ayırt ediciliği düzeyinin yüksek olduğu ve içsel manevi değer düzeyleri yüksek olanlar ile düşük olanları birbirinden ayırdığı, bu sebeple de ölçeğin iç geçerliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Ölçek Maddelerinin %27'lik Üst ve Alt Grup Puanları Arasındaki Bağımsız T Testi Sonuçları

Maddeler	Üst Grup %27 n=147		Alt Grup %27 n=147		t	p
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss		
MİN1	4,58	,63	3,38	1,18	11,306	.000**
MİN2	4,78	,56	3,17	1,42	13,395	.000**
MİN3	4,41	,75	2,50	1,09	18,333	.000**
MİN4	4,08	1,06	2,56	1,40	10,983	.000**
MİN5	4,29	,84	2,64	1,29	13,614	.000**
MİN6	4,74	,58	3,53	1,15	11,975	.000**
MİN7	4,51	,74	3,29	1,31	10,344	.000**
MİN8	4,60	,62	3,35	1,22	11,501	.000**
MİN9	4,77	,47	3,36	1,19	13,865	.000**
MİN10	4,59	,57	3,20	1,07	14,497	.000**
MİN11	4,11	,86	2,70	1,28	11,567	.000**
MİN13	3,93	1,05	2,38	1,19	12,394	.000**
MİN15	4,45	1,02	3,20	1,43	8,981	.000**
AFF1	4,33	,72	3,38	1,08	14,684	.000**
AFF2	3,86	,88	3,17	1,10	14,266	.000**
AFF3	3,80	1,10	2,50	1,23	9,159	.000**
AFF4	4,23	,83	2,56	1,21	12,936	.000**
AFF5	3,77	1,23	2,64	1,41	8,640	.000**
AFF6	3,24	1,17	3,53	1,09	9,203	.000**
AFF8	2,76	1,22	3,29	1,20	4,299	.000**
AFF13	3,59	1,14	3,35	1,07	12,417	.000**
SAB1	3,44	1,15	2,50	1,25	14,684	.000**
SAB2	3,33	1,16	2,51	1,27	14,266	.000**
SAB3	4,05	,97	2,79	1,21	9,159	.000**

SAB6	4,29	,81	2,95	1,23	12,936	.000**
SAB7	3,81	1,05	2,50	1,18	8,640	.000**
SAB9	4,08	,87	3,25	1,21	9,203	.000**
SAB19	3,78	1,06	2,81	1,12	4,299	.000**

Tablo 8. İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin ve Alt Boyutlarının Toplam Puanlarının %27'lik üst ve alt grup puanları arasındaki bağımsız t testi sonuçları

Faktörler	Gruplar	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Sabır	Üst Grup	147	29.67	2.08	44.79	.000**
	Alt Grup	147	16.52	2.88		
Affedicilik	Üst Grup	147	32.50	2.90	48.68	.000**
	Alt Grup	147	16.04	2.88		
Minnettarlık	Üst Grup	147	59.96	2.33	44.13	.000**
	Alt Grup	147	36.28	6.07		
Toplam İMDÖ	Üst Grup	147	114.34	6.44	41.60	.000**
	Alt Grup	147	77.95	9.07		

**p<.01

Tablo 8 incelendiğinde üst ve alt grupların karşılaştırılması sonucu elde edilen t değerlerinin 41.60 ile 48.68 arasında değiştiği ve ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının toplam puanlarının $p<0.01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulgu neticesinde içsel manevi değerler ölçeğinin madde ayırt ediciliği düzeyinin yüksek olduğu ve içsel manevi değer düzeyleri yüksek olanlar ile düşük olanları birbirinden ayırdığı, bu sebeple de ölçeğin iç geçerliğe sahip olduğu söylenebilir.

2. Güvenirlik Çalışmaları

İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin güvenilirliğini tespit etmek için Cronbach alfa iç tutarlılık, Spearman Brown iki yarı, test tekrar test güvenilirliği ve kompozit güvenilirlik kat sayıları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 9' da sunulmuştur.

İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin güvenilirliği için yapılan Spearman Brown iki yarı, Cronbach alpha iç tutarlılık ve kompozit güvenilirlik analizlerinde ölçeğin toplam puanı ve alt faktörleri için oluşan güvenilirlik değerleri .71 ile .93 arasında değişmektedir. Test-tekrar-test çalışması 2 hafta ara ile yürütülmüş olup alt ölçekler için .77-.79 aralığında ölçeğin tamamı için ise .81 düzeyinde güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir.

Tablo 9. Güvenirlilik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Faktörler	İki Yarı Güvenirliliği	İç Tutarlık	Test Tekrar Test	Kompozit Güvenirliliği
Minnettarlık	.86	.87	.77	.86
Affedicilik	.76	.79	.79	.81
Sabır	.76	.73	.79	.71
Toplam İMDÖ	.80	.86	.81	.93

Tartışma ve Öneriler

Öncelikle ölçeğin madde havuzu oluşturulmasında ölçeğin geliştirileceği yaş grubu ile ebeveyn ve öğretmenlerden kapsamlı etik değerler sınıflamasında yer alan içsel değerlere yönelik görüş alınmış ve madde yazımında kullanılmıştır. Ayrıca kapsamlı alan yazın taramasından faydalanılarak ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Geliştirilen içsel manevi değerler ölçeğinde affetmenin üç boyutu olan kendilerini, başkalarını ve durumları affetme (Thompson vd., 2005) ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Ayrıca ölçek, sabrın günlük endişeler, yaşam zorlukları ve kişilerarası zorluklara (Daily hassels, life hardships, interpersonal patience) karşı gösterilmesine yönelik üç boyutuyla ilgili de maddeler içermektedir (Schnitker, 2012). Yine minnettarlık değerinin durumlara, kişilere ve yaratıcıya yönelik yoğunluk, sıklık ve genişlik açısından gösterilmesiyle ilgili (intensity, frequency, span) (McCullough vd., 2002) maddeler ölçekte yer almaktadır. Geliştirilen ölçeğin boyutlarına ait teorik özellikleriyle örtüşen maddeler içermesinin kapsam geçerliliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca her üç değer de kişisel, kişilerarası ve kişinin kontrolünü aşan durumlara/aşkınlığa ait ortak özelliğe sahip olması, bulgulara ortaya çıkan boyutlar arası olumlu ilişkileri de destekler niteliktedir.

Yapı geçerliği kapsamında yapılan AFA'da elde edilen faktör yük değerlerinin .48 ile .78 arasında olduğu bulunmuş olup ölçek geliştirme çalışmalarında aranan madde faktör yük değerlerine göre iyi düzeyde (Hair vd., 2006) olduğu söylenebilir. Faktör yük değerlerinin en az .32 olması (Tabachnick vd., 2007) kriterine göre de oldukça yüksek faktör yük değerleri elde edilmiştir. Ölçeğin üç faktöre ait açıkladığı %43'lük toplam varyans oranının %40 istendik düzeyinin (Kline, 2014) üzerinde ve yeterli düzeyde (Scherer vd., 1988) olduğu ifade edilebilir.

AFA sonucunda ulaşılan yapı, DFA ile sınanmış ve dört ölçüm modeli içinde kuramsal temelde oluşturulan ikinci düzey çok faktörlü ölçüm modelinde en iyi uyum değerlerine ulaşıldığı ($X^2/sd=2.50$, RMSEA=.050, GFI=.91, AGFI=.89, IFI=.90, CFI=.90) görülmüştür. Modelin X^2/df , GFI, RMSEA uyum indeksleri açısından iyi uyum düzeyinde olduğu, diğer indeksler açısından kabul edilebilir uyum düzeyinde bulunduğu (Kline, 2014; Schumacker & Lomax, 2016) söylenebilir. Ulaşılan üç faktörlü yapı, ilgili alanyazın doğrultusunda minnettarlık (13 madde), affedicilik (8 madde) ve sabır (7 madde) olarak isimlendirilmiştir.

Ölçeğin faktörleri arasında ve toplam puan ile hesaplanan korelasyon katsayılarının olumlu yönde ve anlamlı düzeyde olduğu ve .22-.67 aralığında yer aldığı ortaya çıkmıştır. Söz konusu ilişki katsayılarına dayanarak elde edilen değerlerin ölçeğin yapı geçerliğini destekleyici yönde olduğu söylenebilir.

İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin ayırtedici geçerliği için maddeler ile ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının toplam puanları %27 lik üst ve alt gruplara ayrılarak bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin ayırtedici geçerliğe sahip olduğu görülmüştür. Buna göre ölçeğin ölçmek istediği davranışı gösterenler ile göstermeyenleri birbirinden ayırt ettiği (Akyıldız & Kahveci, 2022) söylenebilir.

Ölçeğin geçerliği kapsamında ek kanıtları kontrol etmek adına ölçüt bağıntılı geçerliğini incelemek için ölçek puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin, Yaşam Doyumu Ölçeği ile pozitif yönde ilişkilere sahip olduğu görülmüştür. Ölçek puanlarının ölçüt geçerliği kapsamında iyi oluş ile elde edilen olumlu ilişkisi, değerlerin bireyin iyi oluşunu olumlu yönde etkilediğine ilişkin (Haslam vd., 2009; Jarden, 2010) araştırma bulgularıyla uyumludur. Bu kapsamdaki literatüre daha ayrıntılı bakıldığında affedicilik, minnettarlık ve sabrın hem psikolojik sağlamlık (Arnaout & Almoied, 2014; Çapan & Arıcıoğlu, 2014; Hee-Kyung & Mihyoung, 2014; Khormaei vd., 2017) hem iyi oluş (Curry vd., 2008; Froh vd., 2008; Lawler-Row & Piferi, 2006) hem de son yıllarda bu üç değer ile daha fazla çalışıldığı görülen umut (Kaleta & Mróz, 2020; Kararımak, 2006; Uzun & Karataş, 2021) ve buna benzer öz-şefkat gibi (Karataş & Uzun, 2021; Uzun & Karataş, 2023; Williams, 2015) iyi oluş kapsamındaki psikolojik özelliklerle olumlu ilişkileri olduğu görülmektedir. Görece beklenenden bir miktar farklı değer bir alt boyut (sabır) için elde edilmekle birlikte bu alt

boyut beklenen yönde anlamlı olmasa da yaşam doyumu ile yine de olumlu korelasyon göstermiştir. Ayrıca şükür alt boyutu için elde edilen değer söz konusu içsel manevi güçler için en temsil edici güçlü değer özelliği olduğu, bunu sırasıyla affedicilik ve sabır'ın izlediğine ilişkin literatüre bilgilendirici bir katkı olduğu düşünülmüştür.

Değerlere ilişkin sınıflamalara bakıldığında manevi değerlerin diğerlerine göre bireyin iyi oluşunda daha etkili olduğu söylenebilir (Kasser & Ryan, 1996). Manevi değerler sadece toplumsal açıdan değil bireysel açıdan da kişilerin zor durumlar karşısında psikolojik sağlamlıklarını ve yılmazlıklarını olumlu yönde etkileyerek umutsuzluklarını azaltmada etkili bir faktör (Benzies & Mychasiuk, 2009; Bhana & Bachoo, 2011; Gökçe & Dilmaç, 2020) olarak görülmektedir.

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında Spearman Brown iki yarı test güvenirliği, Cronbach alpha iç tutarlık, test-tekrar-test güvenirliği ve kompozit güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda İçsel Manevi Değerler Ölçeğinin ve alt boyutlarının iki yarı test, iç tutarlık, test-tekrar-test ve Kompozit güvenirliğine yeterli düzeyde (Landis & Koch, 1977; Robinson vd., 1991) sahip olduğu saptanmıştır. Dört farklı güvenirlik yöntemi ile elde edilen sonuçlara göre alt boyut ve toplam puan için güvenirlik düzeylerinin tamamının .70 üzerinde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca madde güvenirliği kapsamında hesaplanan madde-toplam korelasyon katsayılarının ise .34-.68 aralığında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ölçeğin madde toplam korelasyonlarının yeterli ve kabul edilebilir düzeyde (Büyüköztürk, 2014) olduğunun göstergesidir.

Alt boyutlara ait açıklanan varyans oranlarına bakıldığında minnettarlık, affedicilik ve sabır şeklindeki sıralamaya paralel şekilde alt boyutların toplam puan ile ilişki düzeylerinde, test-tekrar test dışındaki güvenirlik katsayılarında, ölçüt geçerliğindeki korelasyon oranlarında da benzer sıralamada olduğu dikkati çekmiştir. Buna göre ölçeğin alt boyutlarından minnettarlık boyutunun psikometrik özelliklerinin elde edilen değerler açısından öne çıktığı düşünülmüştür.

Geliştirilen içsel manevi değerler ölçeğinin ve alt boyutlarının amacı içsel manevi değerlerin ergen ve genç bireylerin hayatında ne düzeyde önemli olduğunu tespit etmektir. Alanyazın incelendiğinde bireylerin üç önemli manevi temelli içsel değeri birarada değerlendirmeye yönelik ihtiyacın yanında, ölçülen değerlerin kültürel yönü olduğundan ölçek geliştirme yoluyla hazırlanan ölçeklere olan ihtiyaç da belirleyici olmuştur. Son zamanlarda özellikle genç ve ergen bireyleri etkileyen salgın hastalıklar,

doğal afetler, savaşlar ya da ekonomik güçlükler gibi zorlayıcı yaşantılar manevi değerleri temel alan yılmazlık çalışmalarının önemini akla getirmektedir. Bunun yanında yaşam boyu iyi oluş haliyle ilişkili olduğu ortaya konan içsel manevi değerler, genç bireylerin yaşam kalitesini artırma adına çok daha önemli hale gelmektedir. Bu çalışmaların temelini de sözkonusu değerlerin öncelikle değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

İçsel Manevi Değerler Ölçeği geliştirilirken İstanbul ve Bursa illerinde bulunan ergen ve genç yetişkinlerle geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yapılması araştırmanın bir sınırlılığı olarak görülebilir. Ayrıca farklı bir sınırlılık olarak çocuk ve ileri yetişkinlik dönemlerine ait katılımcılar çalışmaya dahil edilmemiştir. Bunun için ilerideki araştırmalarda farklı illerden de veri toplanabilir ve ölçeğin geçerlik ve güvenirliği çocuk ve ileri yetişkin örneklemelerinde test edilebilir. Ayrıca içsel manevi değerler ölçeğinin çeşitli demografik değişkenler (Ör. cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, sınıf düzeyi, yaşanan yerleşim merkezi) ve ilişkili olabileceği sürekli değişkenler ile (Ör. psikolojik sağlamlık, yılmazlık, öz şefkat, umut, tinsellik, dindarlık, yaşam doyumu, başa çıkabilme vb.) bağının incelenmesi içsel manevi değerlerin daha ayrıntılı açıklanmasında önemli rol oynayacaktır. Bununla birlikte özellikle toplumların yaşadığı afetler, krizler, savaşlar vb. felaketlerde; bireylerin içsel manevi değerlere yönelmesinden ötürü alan çalışanlarının (psikolojik danışmanlar, manevi danışmanlar ve rehberler, din görevlileri, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları vb.) felaket mağdurlarına yönelik yapılacak çalışmalarda içsel manevi değerler ölçeğini kullanmasının çalışmaların planlanmasında faydalı olabileceği öngörülmektedir.

Hakem: Dış, Bağımsız.

Teşekkür:

-

Beyanname:

1. Özgünlük Beyanı:

Bu çalışma özgündür.

2. Yazar Katkıları:

Fikir: OA-ÖFK; **Kavramsallaştırma:** OA-ÖFK; **Literatür Taraması:** OA-ÖFK;

Veri Toplama: OA-ÖFK; **Veri İşleme:** OA-ÖFK; **Analiz:** analiz; **Yazma - orijinal taslak:** OA-ÖFK; **Yazma - inceleme ve düzenleme:** OA-ÖFK.

3. Etik Kurul İzni:

Bu çalışma için etik kurul izni, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 27.01.2023 tarihli ve 2023/01-57 numaralı kararı ile alınmıştır.

4. Finansman/Destek:

Bu çalışma herhangi bir finansman ya da destek almamıştır.

5. Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

KAYNAKÇA

- Akyıldız, S. & Kahveci, H. (2022). Din psikolojisi dersine yönelik tutum ölçeği formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 21(2), 1265-1292. <https://doi.org/10.14395/hid.1073985>
- Altuntaş, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik (Unpublished master's thesis)*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ardelt, M., Al, A. L., & Eichenberger, S. E. (2008). In search for meaning: The differential role of religion for the middle-aged and older persons diagnosed with a life-threatening illness. *Journal of Religion, Spirituality & Aging*, 20(4), 288-312. <https://doi.org/10.1080/15528030802232353>
- Arnout, B. A., & Almoied, A. A. (2020). A structural model relating gratitude, resilience, psychological well-being and creativity among psychological counsellors. *Counseling and Psychotherapy Research*, 20(3), 406-418. <https://doi.org/10.1002/capr.12328>
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Ayten, A. (2009). Affedicilik ve din: affetme eğilimi ve dindarlıkla ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (37), 111-128.
- Bahçecioğlu Turan, G., Yanmış, S. & Özer, Z. (2022). Turkish validity and reliability study of the intrinsic spirituality scale. *Archives of Health Science and Research*, 9(1), 15-20. <https://doi.org/10.1155/2022/8435530>
- Baumgardner, S. R., & Crothers, M. K. (2009). Positive psychology. Pearson Prentice Hall.
- Benzies, K., & Mychasiuk, R. (2009). Fostering family resiliency: A review of

- the key protective factors. *Child & Family Social Work*, 14, 103-114.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00586.x>
- Bhana, A., & Bachoo, S. (2011). The determinants of family resilience among families in low-and middle-income contexts: a systematic literature review. *South african journal of psychology*, 41(2), 131-139.
<https://doi.org/10.1177/008124631104100202>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (19th. ed)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Clark, P., Burbank, P., Greene, G., Owens, N., & Riebe, D. (2010). What do we know about resilience in older adults? An exploration of some facts, factors, and facets. In B. Resnick, L. Gwyther, & K. Roberto (Eds.), *Resilience in aging: Concepts, research* (pp. 51-66). New York, NY: Springer Publishing. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0232-0_4
- Curry, O. S., Price, M. E. & Price, J. G. (2008) Patience is a virtue: cooperative people have lower discount rates. *Personality and Individual Differences*, 44(3): 780-785.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.023>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları (3th ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75.
https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Dilmaç, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması (Unpublished master's thesis)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dilmaç, B., & Gökçe, N. Ö. (2020). Ergenlerin umutsuzluk ve psikolojik sağlamlıklarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 752-763.
<https://doi.org/10.33206/mjss.557529>
- Dilmaç, B., Arıcak, O. T., & Cesur, S. (2012). A validity and reliability study on the development of the values scale in turkey. *educational sciences: Theory & Practice*, 14(5), 1661-1671.
- Doğanay, A. (2006). *Değerler eğitimi. Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duyan, V., Kılıç, C., & Güre, M.D.P. (2021). Manevi iyilik hali envanteri'ni türkçeye uyarlama çalışması. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*

- Dergisi*, 62(2), 477-495. <https://doi.org/10.33227/auifd.968816>
- Elban, M. & Aslan, S. (2022). Manevi duyarlık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (28), 215-224. DOI: 10.29000/rumelide.1132545. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1132545>
- Emmons, R. A., & Crumpler, C. A. (2000). Gratitude as a human strength: Appraising the evidence. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19, 56-69. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.56>
- Emmons, R.A., McCullough, M.E. & Tsang, J. (2007). The assessment of gratitude. In J.Lopez and C. R. Snyder (Eds), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (pp.327-341), Washington DC: APA. <https://doi.org/10.1037/10612-021>
- Enright, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: On forgiving, receiving forgiveness, and self forgiveness. *Counseling and Values*, 40(2), 107-126. <https://doi.org/10.1002/j.2161-007X.1996.tb00844.x>
- Eraslan, Ç. B., & Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak affedicilik. *E. International Journal of Educational Research*, 5(4), 70-82.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (3th ed.)*. London: SAGE Publications Ltd.
- Froh, J. J., Sefick, W. J. & Emmons, R. A. (2008). Counting blessings in early adolescents: An experimental study of gratitude and subjective well-being. *Journal of School Psychology*, 46(2), 213-233. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.03.005>
- Froh, J. J., Yurkewicz, C. & Kashdan, T. B. (2009). Gratitude and subjective well-being in early adolescence: Examining gender differences. *Journal of Adolescence*, 32, 633-650. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.006>
- George, L. K., Kinghorn, W. A., Koenig, H. G., Gammon, P., & Blazer, D. G. (2013). Why gerontologists should care about empirical research on religion and health: Transdisciplinary perspectives. *The Gerontologist*, 53(6), 898-906. <https://doi.org/10.1093/geront/gnt002>
- Graça, L., & Brandão, T. (2024). Religious/spiritual coping, emotion regulation, psychological well-being, and life satisfaction among university students. *Journal of Psychology and Theology*,

- 00916471231223920: 342-358.
<https://doi.org/10.1177/00916471231223920>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis (6th ed.)*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişkiler. (Unpublished master's thesis)*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hanel, P. H., Tunç, H., Bhasin, D., Litzellachner, L. F., & Maio, G. R. (2024). Value fulfillment and well-being: Clarifying directions over time. *Journal of Personality*, 92(4), 1037-1049. <https://doi.org/10.1111/jopy.12869>
- Haslam, N., Whelan, J., & Bastian, B. (2009). Big Five traits mediate associations between values and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 46, 40-42. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.09.001>
- Hee-Kyung, K., & Mihyoung, L. (2014). Effectiveness of forgiveness therapy on resilience, self-esteem, and spirituality of wives of alcoholics. *Korean Society of Nursing Science*, 44(3), 237-247. <https://doi.org/10.4040/jkan.2014.44.3.237>
- Hitt, W. (1996). *A Global Ethic*. Columbus, OH: Battelle Press.
- Hofstede, G. (1998). *Culture's consequence*. Beverly Hills CA: Sage.
- Jarden, A. J. (2010). *Relationships between personal values, and depressed mood and subjective well-being*. University of Canterbury, Christchurch, New Zealand. <https://doi.org/10.1037/e537902012-295>
- Kaleta, K., & Mróz, J. (2020). The relationship between basic hope and depression: forgiveness as a mediator. *Psychiatric Quarterly*, 91(3), 877-886. <https://doi.org/10.1007/s11126-020-09759-w>
- Kararırmak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Karataş, Z. & Uzun, K. (2020). Şükran mı duyuyoruz yoksa minnettar mıyız? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 411-440. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.769436>
- Karataş, Z., & Uzun, K. (2021). Ergenlerin kendilerini, başkalarını ve durumları affetme eğilimlerinin yordanmasında mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve öz-şefkatin etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 248-289. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.877884>

- Kardaş, F., & Yalçın, İ. (2019). Şükran ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 13-31.
- Kasser, T., & Ryan, R. M. (1996). Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and social psychology bulletin*, 22(3), 280-287. <https://doi.org/10.1177/0146167296223006>
- Khormaei, F., Farmani, A. & Yazdani, F. (2017). Predicting self-control on the basis of patience and its components among high school students. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 5(1), 11-16. <https://doi.org/10.18869/acadpub.jpcp.5.1.11>
- Kline, P. (2014). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315788135>
- Kousky, C. (2016). Impacts of natural disasters on children. *The Future of children*, 73-92. <https://doi.org/10.1353/foc.2016.0004>
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması (Unpublished master's thesis)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Lawler Row, K. A., & Piferi, R. L. (2006). The forgiving personality: Describing a life well lived. *Personality and Individual Differences*, 41(6), 1009-1020. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.04.007>
- Manning, L., Ferris, M., Narvaez Rosario, C., Prues, M., & Bouchard, L. (2019). Spiritual resilience: Understanding the protection and promotion of well-being in the later life. *Journal of religion, spirituality & aging*, 31(2), 168-186. <https://doi.org/10.1080/15528030.2018.1532859>
- Marcoulides, G., & Schumacker, R. (2001). *New developments and techniques in structural equation modeling*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. <https://doi.org/10.4324/9781410601858>
- Marhamati, Z., & Khormaei, F. (2016). An investigation of the effect of religiousness, patience, and hope on eudaimonic well-being. *Journal of Islamic Psychology*, 2(5), 34-66.
- Mccullough, M. E., Emmons, R. A., & Tsang, J. A. (2002). The grateful disposition: a conceptual and empirical topography. *Journal of personality and social psychology*, 82(1), 112.

- Mcintire, S. A., & Miller, L. A. (2005). *Foundations of psychological testing (2th ed.)*. New York: Sage Publishing Co.
- Mercader, V. (2006). *Study of the ethical values of college students. (Unpublished doctoral dissertation)*. University of South Florida.
- Murat, Ö., & Figen, A. (2022). Yaşlı Bireylerde öz yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide minnettarlığın aracı rolü: malatya ili örneği. *Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (62), 123-142.
- National Interfaith Coalition on Aging (1975). *Spiritual wellbeing: a definition*. athens: NICA.
- Ostendorf, C. L. (2000). *Effects of a forgiveness education intervention with adult children of alcoholics. (Unpublished Doctoral Dissertation)*. University of Wisconsin Madison.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step guide to data analysis using SPSS for windows (2th ed.)*. Australia: Allen & Unwin.
- Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Washington, DC: APA.
- Pickard, J. G., & King, M. D. (2011). African American caregivers finding resilience trough faith. In B. Resnick, L. P. Gwyther, & K. A. Roberto (Eds.), *Resilience in aging: Concepts, research and outcomes* (pp. 261–270). San Francisco, CA: Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0232-0_17
- Quill, N. Y., Tuck, I., & Anderson, L. (2014). Forgiveness, flourishing, and resilience: The influences of expressions of spirituality on mental health recovery. *Issues in Mental Health Nursing*, 35(4), 277–282. <https://doi.org/10.3109/01612840.2014.885623>
- Regnoli, G. M., Tiano, G., & De Rosa, B. (2024). How Is the Fear of War Impacting Italian Young Adults' Mental Health? The Mediating Role of Future Anxiety and Intolerance of Uncertainty. *European journal of investigation in health, psychology and education*, 14(4), 838-855. <https://doi.org/10.3390/ejihpe14040054>
- Robinson, J. P., Shaver, P. R., & Wrightsman, L. S. (1991). Criteria for scale selection and evaluation. *Measures of personality and social psychological attitudes*, 1(3), 1-16. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-590241-0.50005-8>
- Rokeach, M. (1973), *The Nature of Human Values*. New York: The Free Press.
- Ryan, R. (2009). Self determination theory and well being. *Social*

Psychology, 84(822), 848.

Scherer, R. F., Wiebe, F. A., Luther, D. C., & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychological Reports*, 62(3), 763-770. <https://doi.org/10.2466/pr0.1988.62.3.763>

Schnitker, S. A. (2012). An examination of patience and well-being. *The Journal of Positive Psychology*, 7(4), 263-280. <https://doi.org/10.1080/17439760.2012.697185>

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2016). *A Beginner's guide to structural equation modeling (3th ed.)*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315749105>

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology/Academic Press*. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60281-6](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6)

Serbest, E., & Şahin, Z. A. (2022). Turkish validity and reliability study of spirituality index of well-being. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(4), 872-878. <https://doi.org/10.21763/tjfmprc.1002394>

Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics (5th ed.)*. New York, NY: Allyn and Bacon.

Thompson, L. Y., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N., Billings, L. S., & Roberts, D. E. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of personality*, 73(2), 313-360. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00311.x>

Tsang, J. A., Schulwitz, A., & Carlisle, R. D. (2012). An experimental test of the relationship between religion and gratitude. *Psychology of religion and spirituality*, 4(1), 40. <https://doi.org/10.1037/a0025632>

Uzun K., & Karataş, Z. (2021). Beliren ve orta yetişkinlik dönemindeki bireylerin minnettarlık ile ilgili görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 1235-1269. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.811831>

Uzun, K., & Karataş, Z. (2023). The examination of the mediator role of optimism, self-compassion, altruism and gratitude in the relationship between cognitive distortions and forgiveness of emerging adults.

Emerging Adulthood, 11(4), 845-868.
<https://doi.org/10.1177/21676968231171200>

Vansteenkiste, M., Duriez, B., Simons, J., & Soenens, B. (2006). Materialistic values and well-being among business students: Further evidence of their detrimental effect. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 2892-2908. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00134.x>

Washington-Nortey, M., Worthington E.L. & Ahmed, R. (2023). The Scientific Study of Religion/ Spirituality, Forgiveness, and Hope In E. B. Davis et al. (eds.), *Handbook of Positive Psychology, Religion, and Spirituality* (pp. 361-377). Cham, Switzerland: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-10274-5_23

Watkins, P. C., Woodward, K., Stone, T. & Kolts, R. L. (2003). Gratitude and happiness: Development of a measure of gratitude, and relationships with subjective wellbeing. *Social Behavior and Personality*, 31(5), 431-452. <https://doi.org/10.2224/sbp.2003.31.5.431>

Williams, E. (2015). Self-Compassion and Self-Forgiveness as Mediated by Rumination, Shame-Proneness, and Experiential Avoidance: Implications for Mental and Physical Health. Electronic Theses and Dissertations. *Electronic Theses and Dissertations*.

Witmer, J. M., & Sweeney, T. J. (1992). A holistic model for wellness and prevention over the life span. *Journal of Counseling & Development*, 71(2), 140-148. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1992.tb02189.x>.

EK 1. İçsel Manevi Değerler Ölçeği Türkçe Formu

No	Maddeler	Bana hiç uygun değil	Bana çok az uygun	Bana kısmen uygun	Bana çoğunlukla uygun	Bana tamamen uygun
1	Sahip olduklarımın kıymetini bilirim.					
2	Bana yapılan eleştirilere açığım.					
3	Özür dileyen birini bağışlayabilirim.					
4	Verdiklerinden dolayı Allah'a şükrederim.					

5	Ani olaylar karşısında sakin kalabilirim.					
6	Benim olmayan şeyler için üzüleceğime, elimde olanlara şükrederim.					
7	Kırılsam da karşı tarafı bağışlarım.					
8	Aldığım harçlığın/maaşın bana yettiğini düşünür mutlu olurum.					
9	Zor durumlar karşısında ani/fevri tepkiler vermem.					
10	Başkalarının sahip olduklarına bakarak durumumdan şikâyet etmem.					
11	Herkesin ikinci bir şansı olduğuna inanırım.					
12	Anne ve babamın verebildiğine/sunabildiğine şükrederim.					
13	Gerekli durumlarda sonuna kadar bekleyebilirim.					
14	Genellikle küçük şeylerle mutlu olurum.					
15	Karşımdaki kişiyi affedebilmek için hatasını anlamaya çalışırım.					
16	Yaşamdaki basit şeylerden zevk almanın önemli olduğunu düşünüyorum.					
17	Düşüncelerine katılmasam da sabırlı olduğum için diğerlerini dinleyebilirim.					
18	Sahip olduğum yemeğin, ekmeğin, paranın vs. karşılığı olarak teşekkür ederim.					
19	Bana hata yapanları bir kalemde silip atabilirim.					
20	Az olanın da kıymetini bilirim.					
21	Başıma gelen olumsuz şeylere sabretmekte iyiyimdir.					
22	Yaşadığım olumsuz durumların daha kötüsünün olabileceğini düşünüp iyi hissedirim.					
23	Biri beni incittiğinde onu kolay kolay affetmem.					
24	Minnettar hissettiğim şeylerin listesini yapmak zorunda olsaydım bu çok uzun bir liste olurdu.					
25	Beni kötü etkileyen kişilerle bir zaman sonra barışıyorum.					

26	Tepki vermek için doğru zamanın gelmesini beklerim.					
27	Halime baktığımda şükredilecek çok fazla bir şey göremiyorum.					
28	Çok kırıdığım anlarda bile affetmeye uğraşırım.					

Alt Boyutlar:

Sabır: 2-5-9-17-21-26

Affedicilik: 3-7-11-15-19-23-25-28

Minnettarlık: 1-4-6-8-10-12-14-16-18-20-22-24-27

Ters kodlanan maddeler: 19-23-27

Ölçek toplam puan hesaplanarak değerlendirilmektedir. Puan yükseldikçe bireylerin içsel manevi güç düzeylerin yüksek olduğu söylenebilir.

DEVELOPMENT OF THE SCALE OF INNER SPIRITUAL VALUES FOR ADOLESCENTS AND YOUNG ADULTS: ASSESSING THE STRENGTHS OF GRATITUDE FORGIVENESS AND PATIENCE

 Olcan ASLAN^a

 Ömer Faruk KABAKÇI^b

Abstract

Recently, psychology and religious studies have emphasized that spirituality and values are important protective factors in disasters such as illness, natural disasters and war. However, the comprehensive ethical values classification also stands out with its emphasis on intrinsic values and spirituality-based approach. This study aims to develop an inner spiritual values scale using the comprehensive ethical values classification. For this purpose, a literature review was conducted and a semi-structured form was developed by the researchers. An item pool was created as a result of the answers obtained from adolescents and young people and the literature review. The created item pool was presented to the opinions of academicians who are experts in their field and Turkish language experts. As a result of the feedback, the pilot form was applied to 600 adolescents and young people. After the application, exploratory factor analysis was conducted and a structure with 3 factors and 28 items emerged for the scale. In order to confirm the structure that emerged in the exploratory factor analysis, the fit indices were examined after the confirmatory factor analysis and the 3-factor 28-item structure of the scale was confirmed. The reliability of the scale was then tested using internal consistency analyses, test split analysis, composite reliability, and test-retest methods, and all methods showed that the scale was reliable. "Satisfaction with Life Scale" was used for the criterion-related validity of the scale and as a result of the analysis, it was seen that the inner

^aExpert Psychological Counselor, Ministry of National Education, olcanaslan95@gmail.com

^b Assoc. Prof., Bursa Uludağ University, omerfaruk@uludag.edu.tr

spiritual values scale provided criterion-related validity. According to the results, the contribution of the scale to future research was discussed and various suggestions were made to researchers and field workers regarding the scale Spirituality-Based Inner Values.

Keywords: Psychology of Religion, Adolescents, Youth, Inner values, Spirituality.

Introduction

There has been a growing emphasis on values and spirituality matters with the purpose of promoting the mental well-being of individuals, particularly during their early years. These two topics have attracted attention from various academic fields, with a particular focus on the advantages they offer, particularly in relation to human mental well-being (Graça & Brandão, 2024; Hanel, Tunç, Bhasin, Litzellachner & Maio, 2024). Furthermore, while spirituality and values are typically analyzed as distinct concepts in all age groups and especially in young people, it is crucial to recognize the importance of identifying and cultivating value characteristics rooted in spirituality from an early stage. In contemporary times, the prevalence of diseases, natural catastrophes, wars, and economic hardships has a particularly profound impact on young individuals (Kousky, 2016; Regnoli, Tiano & De Rosa, 2024). During such periods, individuals may exhibit a heightened inclination towards spiritual qualities, such as patience and gratitude.

Individuals employ diverse strategies to safeguard their psychological well-being during challenging periods. One possible approach could be embracing spirituality. Spirituality, identified as a significant determinant of individuals' psychological resilience (Quill, Tuck & Anderson, 2014), provides a practical means of dealing with the challenges faced in life (Ardelt, Ai, & Eichenberger, 2008). Spirituality serves as both a moral concept or belief system and a supplementary component to psychological support (Pickard & King, 2011). Spirituality significantly influences individuals' psychological resilience, well-being, and coping process (George, Kinghorn, Koenig, Gammon, & Blazer, 2013, pp. 901). The level of spiritual resilience that someone possesses is a significant factor in their ability to effectively utilize spirituality as a coping mechanism for issues (Clark, Burbank, Greene, Owens, and Riebe, 2010, pp:58). Spiritual resilience refers to the capacity to uphold one's individuality and purpose by drawing upon internal and

external spiritual resources when faced with challenges, stress, and traumas (Manning, Ferris, Rosario, Prues, & Bouchard, 2018, pp: 173). Values play a dual role in promoting the resilience of individuals. They serve as a source of harmony and also serve as crucial instruments for individuals to assess their interactions with themselves and other people. Values, being entities that encompass beliefs and possess transcendence (Aydın, 2003, pp:124), indicate that they also serve as the foundation of spirituality.

Throughout the past, attempts have been made to categorize values based on their significance, as evidenced by many studies (e.g. Dilmaç, Arıcak, & Cesur, 2014; Hofstede, 1998; Rokeach, 1973). These classifications prioritize the subjective components of values, such as the individual's spirituality. The comprehensive categorization of ethical values based on character strengths (Mercader, 2006) is noteworthy among these classifications as it thoroughly reviews prior classifications. This classification extensively examined various value systems, including those highlighted by Aristotle, Franklin, and Plato. It also encompassed well-known classifications like Rokeach (1973) and Schwartz (1992), which focused on values during the 1970s and 1980s. Additionally, it considered 28 distinct theoretical and empirical classifications from the 1990s and 2000s, a period of intensive study on values. Through an analysis of several disciplines such as history, philosophy, religion, morality, family studies, sociology, psychology, and character education, a comprehensive compilation of 360 distinct values was obtained. The categorization of values was confirmed by a study including predominantly teenagers and young adults, which identified a total of 38 values distributed across 4 dimensions. The dimensions encompassed are: societal values, personal ability values, developmental values, and inner values, which have a prominent position within this set of values. When examining this thorough categorization of ethical values, inner values such as forgiveness, patience, and gratitude, which hold a prominent position in relation to an individual's spiritual aspect, are referred to as inner values in contrast to other categories of values. It is vital to note that a key distinction between these inner values and other value categories is that they are exclusively positive and oriented towards the well-being of others and life, whereas other values can be employed in both positive and negative ways. Vansteenkiste, Duriez, Simons, and Soenens (2006) further highlight that inner values have a positive correlation with individuals' well-being, but external values may have a negative correlation.

Forgiveness, an intrinsic virtue, is the act of voluntarily relinquishing

unpleasant emotions towards one's surroundings and oneself, and replacing them with positive emotions (Enright, 1996). Several research have found evidence that forgiveness enhances psychological resilience (Eraslan Çapan & Arıcıoğlu, 2014; Ostendorf, 2000) and well-being (Halisdemir, 2013). Previous studies also have yielded comparable findings regarding patience (Marhamati and Khormaei, 2016), which is characterized as the ability to stay calm when enduring disappointment, difficulty, discomfort, and stress (Schnitker, 2012). Gratitude, which refers to an individual's good emotional response when others supply them with advantages, has a significant impact on well-being. The findings in consideration mostly pertain to the age groups of adolescents and emerging adults. It is worth mentioning that the three values are particularly strongly correlated with well-being.

As these ideals are integrated with religion, it is anticipated that the individual will attain an optimal existence (Hitt, 1996). Indeed, it may be asserted that these three values are intimately linked to religion. Since all religions advocate for forgiveness, they perceive it as a crucial virtue that fosters greater harmony throughout societies, families, and marriages (Ayten, 2009). Gratitude is a value of transcendence that is also suggested in religious contexts (Emmons and Crumpler, 2000). Research conducted by Tsang, Schulwitz, and Carlisle (2012) has revealed a direct correlation between religiosity and gratitude. Possessing these values can have a beneficial impact on both the mental and spiritual well-being of an individual, encompassing their religious life as well. Establishing a harmonious and firm relationship with spiritual principles is of utmost significance for the enhancement of spiritual well-being (National Interfaith Coalition on Aging, 1975). Indeed, the element of spiritual well-being that converts an individual's relationships with oneself, others, nature, and the divine into constructive behaviors and emotions (Duyan, Kılıç & Güre, 2021) is equally applicable to inner spiritual values. Consequently, it may be asserted that these three values are shared by both religion and spirituality (Emmons & Crumpler, 2000; Schnitker, Currier, Abernethy, 2021; Washington-Nortey, Worthington & Ahmed, 2023).

Recently, there has been a growing recognition of the significance of spiritual guidance studies in disciplines such as theology, social services, and health sciences. This recognition extends to fields that directly address mental health, such as psychological counseling, guidance, and psychology. Consequently, there has been an increase in research focusing on different age groups. Gratitude, forgiveness, and patience are considered to be values and essential components of an individual's spirituality.

Hence, it is important to have a measuring instrument that can assess these values that foster spiritual resilience and bolster mental well-being. Notably, the spirituality-oriented scales that have been examined in recent years to assess the relevant characteristics of individuals are not primarily founded on values or centered around specific values. These scales are designed for narrower age groups and are adjusted accordingly, as highlighted by Bahçecioğlu Turan, Yanmış & Özer (2022), Duyan, Kılıç & Güre (2021), Elban & Aslan (2022), and Serbest & Akgün Şahin (2021).

There is a growing demand for research and studies focused on enhancing the moral resilience of individuals based on values, particularly in the context of epidemics, earthquakes, economic hardships, rising societal violence, and the consequences of nearby conflicts that currently impact our country. During the course of these research, it is imperative to assess the intrinsic qualities of individuals, such as patience, gratitude, and forgiveness, which are deemed crucial in dealing with challenging circumstances and sustaining overall well-being. Additionally, it is essential to strategize methods for cultivating these characteristics. It is also important to evaluate the studies carried out to enhance these strengths. Given this need, the primary objective of this study is to develop a scale that measures spiritual strengths such as gratitude, forgiveness, and patience in adolescents and young adults. Additionally, the study aims to assess the reliability and validity of this scale. The developed scale is believed to make a significant contribution to the existing literature, particularly in relation to the following points:

- The scale was developed to assess inner values based on an extensive categorization of ethical values. These values are important for interdisciplinary studies as they encompass various disciplines such as philosophy, psychological counseling, character education, psychology of religion, spiritual counseling, and health sciences.
- The scale is a comprehensive assessment tool that encompasses a broad spectrum of age groups, including adolescence and emerging adulthood. It is designed to measure the inner spiritual values throughout three distinct developmental stages. It can be utilized for screening and assessing reasons, as well as for organizing protective-preventive and supporting mental health services for youth at various educational levels, starting from a young age.
- The scale is constructed using the scale development approach rather than scale adaption. The inclusion of participant views on the assessment of the cultural dimension of values was necessary in item

pool. Attempting to measure specific values considered significant within the scope of transcendence, spirituality, and meaning/purpose.

A. Method

This section provides details on the study group, the methods used for data collecting, the process of developing the scale, and the analysis of the data.

1.Study Group

The study group comprised of secondary school, high school, and university students who were selected using convenient sampling and attended public schools in Istanbul and Bursa. In accordance with the guidelines for conducting construct validity studies (Tabachnick and Fidell, 2007), the study ensured a participant count of over 300. The study consisted of 763 individuals, grouped into the first and second research groups. The analysis included data from 600 participants, after excluding answer sheets with incorrect or incomplete responses from the first research group. Out of the research participants, 306 (60.4%) were females and 236 (39.6%) were males. The participants consisted of 1 individual who was twelve years old (0.2%), 27 individuals who were thirteen years old (4.5%), 58 individuals who were fourteen years old (9.7%), 123 individuals who were fifteen years old (20.5%), 139 individuals who were sixteen years old (23.2%), 88 individuals who were seventeen years old (14.7%), 33 individuals who were eighteen years old (5.5%), 13 individuals who were nineteen years old (2.2%), 27 individuals who were twenty years old (4.5%), 42 individuals who were twenty-one years old (7%), 18 individuals who were twenty-two years old (3%), and 24 individuals (4.2%) who were between the ages of 23-25. The class distribution was as follows: 43 students were in eighth grade (7.2%), 41 students were in ninth grade (6.8%), 132 students were in tenth grade (22%), 166 students were in eleventh grade (27.7%), 84 students were in twelfth grade (14%), and 24 students were in an unspecified grade. There are 4% of the students who are university freshmen, 1.8% who are university sophomores, 13.3% who are university juniors, and 3% who are university seniors. The mean age is 17 and the standard deviation is 3.21, with a range of 13. The second research group had 163 participants who were in their final year of university. Data was gathered as part of the test-retest study, where the scale was administered at 2-week intervals.

2. Data Collecting Instruments

The research utilized the Intrinsic Spiritual Values Scale, along with the Life Satisfaction Scale and a demographic information form.

a. The Inner Spiritual Values Scale

It was developed as part of a study project that focused on the thorough classification of ethical values, as outlined by Mercader in 2006. The scale has 28 items, each rated on a five-point Likert scale ranging from 1 (Not at all appropriate for me) to 5 (Completely appropriate for me). It includes subscales that measure patience, gratitude, and forgiveness. The scores obtained on the scale range from 28 to 140. An higher score on the scale, which encompasses both subscale and overall scores, signifies a significant presence of inner spiritual values level.

b. The Life Satisfaction Scale

It was created by Diener, Emmons, Larsen, and Griffin in 1985. It was then adapted into Turkish by Köker in 1991. The scale consists of five items and uses a seven-point Likert scale. The scale measures the perceived degree of life satisfaction, with a potential range of scores from 5 to 35. The Turkish validity and reliability study of the scale revealed item correlations ranging from .71 to .80, with a test-retest coefficient of .85. The phrase "I am satisfied with my life" serves as a representation of the items in the scale. In this study, the internal consistency coefficient of the scale was determined to be .82.

Demographic Information Form: The researchers developed to collect data on the participants' age, gender, and grade level.

3. Scale Development

During generating the item pool, we first checked the perspectives on the inner values of gratitude, patience, and forgiveness provided in the comprehensive ethical values classification by Mercader (2006). Feedback was sought regarding the definition of inner values within the framework of individuals' personal lives and the surrounding experiences, their characteristics, and the actions they exhibit. Opinions were gathered using a semi-structured questionnaire involving 112 adolescents, 33 university students, 11 high school teachers, and 12 parents of adolescents. Through a complete analysis of the collected opinions, items were generated that may be categorized into three distinct dimensions. During the creation of the items, a thorough review of relevant literature was conducted, including previous theoretical studies, similar scales, and research conducted by Baumgardner & Crothers (2009) Froh and friends (2009), Karataş and Uzun, (2020) Kardaş & Yalçın (2019), McCullough and friends (2002), Schnitker (2012), Ryan (2004), and Watkins and friends (2003). These literature were compared with the opinions obtained and used in the process of item writing. Based on literature and views, a pool of 73 items has been generated. This

pool reviewed by 3 academics working in the field of mental health and values to assess the appropriateness, correction, and removal of items in terms of expression, content, comprehensibility, linguistic coherence, and measurability. Modifications were made to the item pool based on the input received. This included rewriting certain expressions and removing certain items. The draft form was administered to a group of 31 students of comparable age enrolled in various classes. Feedback was collected on around twenty items to assess the clarity of the items. After organizing the items based on the input, an expert in Turkish Language and Literature, who specializes in the field, was consulted to assess the appropriateness of the scale for the Turkish Language. Following this stage, the preliminary version of the scale was completed. The pilot form comprised a total of 65 items.

4. Data Analyses

Validity and reliability studies were done on the Inner Spiritual Values Scale as part of this research. Analyzed using the SPSS 28 software package, validity and reliability assessments were conducted on the scale. An exploratory factor analysis (EFA) was initially conducted to evaluate the factor structure of the scale. The AMOS 28 program was used to conduct confirmatory factor analysis (CFA) in order to assess the model fit of the scale. The fit indices in CFA, including Chi-square (X^2/df), RMSEA, GFI, AGFI, CFI, and IFI values, were analyzed (Çokluk vd., 2020; Kline, 2014; Marcoulides and Schumacker, 2001; Schumacker and Lomax, 2016). The scale's reliability was assessed through the utilization of Cronbach alpha, composite reliability, split-half reliability, and the test-retest method. The correlation coefficient was computed to assess criterion validity. The discriminant validity was calculated using an independent samples t-test. The upper limit for the margin of error is set at 0.05.

Data collection was conducted with the approval of the Bursa Uludağ University's Social and Human Sciences Research and Publication Ethics Committee, with the reference number E-90661511-000-9921 and the date 27.01.2023.

B. Findings

This section presents the initial findings of the scale's validity analysis. Next, the results of the analyses on the scale's dependability level are reported.

1. Findings Related to The Construct Validity

EFA and CFA were employed to ascertain the construct validity of the Inner Spiritual Values scale. In addition, the study presents conclusions on

criterion validity and discriminant validity.

a.Exploratory Factor Analysis

EFA was conducted on the data collected to determine the factor structure of the Inner Spiritual Values Scale. The data's fit to the EFA was assessed by doing the Bartlett Sphericity Test and examining the Kaiser Meyer Olkin (KMO) coefficients (Büyüköztürk, 2014). Table 1 displays the KMO and Bartlett Test of Sphericity scores for the Scale.

Table 1. Barlet Sphericity Test and KMO Values

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Test for Sampling Adequacy		.878
Barlet Sphericity Test	Chi Square Value	5021.511
	Degrees of Freedom	378
	Significance	.000

Upon examining Table 1, it is evident that the KMO value of 0.87 and the Bartlett Sphericity Test result of $p < 0.01$ indicate that both are appropriate for conducting EFA. Given the appropriateness of the data for EFA, Principal Component Analysis (PCA) was employed to determine the factor structure. PCA is utilized to ascertain the factor load of an item, indicating whether the item corresponds with the intended factor and its association with that factor (Büyüköztürk, 2014). The criterion for selecting factor loading values of the items above .45 (Kline, 2014) was adopted.

The data collected from the 65-item scale from the initial application was used in the factor analysis. The 35-item form was obtained by excluding items with factor loadings below the threshold of .45. Additionally, a minimum difference of .10 was required between the loadings of items on several dimensions, and items that did not load on any factor were also removed. Subsequently, the component analysis was conducted in a sequential manner, resulting in the derivation of a 28-item scale form. This was done by eliminating 3 items initially, followed by the removal of an additional 4 items, and repeating the analysis. Figure 1 displays the eigenvalue graph, which is utilized to identify the factor structure of the scale and see the distribution of eigenvalues, as a result of the investigation.

When the eigenvalue graph formed as a result of EFA is examined, it is seen that there are 3 factors with steep breaks. It is seen that the subsequent factors proceed horizontally and there is no break. The first of the three-factor structure formed as a result of the analyzes was named as “gratitude” subscale; the second was named as “forgiveness” subscale; and the third was

named as “patience” subscale. In Table 2, item factor loadings, explained variance ratios and item-total correlation values are presented.

Figure 1. Scree Plot

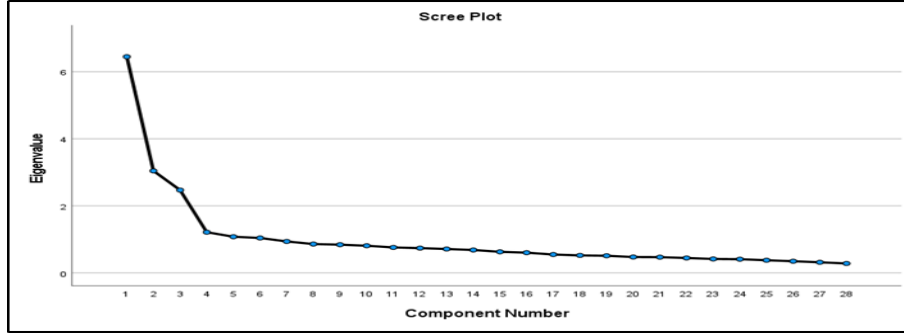

Table 2. Inner Spiritual Values Explained Variances and Scale Item Analyzes

Items	1.Factor	2.Factor	3.Factor	Items Corelations	Total
GRA 3	.752			.680	
GRA 9	.734			.638	
GRA 10	.713			.633	
GRA 2	.697			.591	
GRA 6	.682			.602	
GRA 5	.677			.595	
GRA 1	.605			.535	
GRA 4	.584			.506	
GRA 8	.577			.533	
GRA 15	.538			.437	
GRA 11	.513			.447	
GRA 13	.507			.473	
GRA 7	.487			.443	
FOR2		.782		.676	
FOR 1		.714		.636	
FOR 13		.699		.568	
FOR 6		.696		.530	

FOR 3		.646		.514
FOR 4		.538		.503
FOR 5		.537		.413
FOR 8		.524		.343
PAT 1			.715	.525
PAT 2			.647	.435
PAT 7			.607	.468
PAT 9			.596	.425
PAT 19			.573	.406
PAT 3			.554	.416
PAT 6			.554	.450
Explained Variance:	%19.29	%12.92	%10.50	
Totaled Variance	%42.72			

By analyzing the EFA data presented in Table 2, it was observed that the scale had 28 items and exhibited a three-factor structure. The factor load value of the first factor ranges from .48 to .75, the load values of the second factor range from .52 to .78, and the load values of the third factor range from .55 to .71. The first component contributes 19.29% to the overall variation, the second factor contributes 13.65%, and the third factor contributes 10.50%. The scale exhibits a total variance of 42.72%. The item-total correlation coefficients of the scale fall within the range of .34-.68.

Table 3 was used to analyze the correlations between the elements of the Inner Spiritual Values Scale, with the aim of uncovering the relationship

Table 3. The correlations among the factors of the Intrinsic Spiritual Values Scale.

Factors	1	2	3	Total
1. Gratitude	1			
2. Forgiveness	.267**	1		
3. Patience	.251**	.222**	1	
Total	.822**	.669**	.594**	1

**p<.01

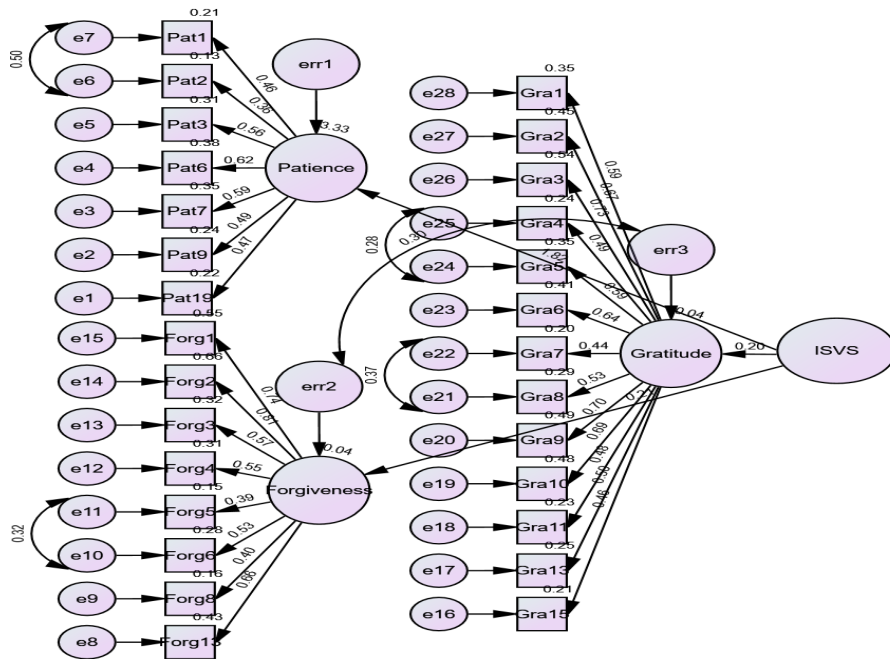
between these factors. In order to prevent issues with multicollinearity across components, it is advisable to ensure that correlation coefficients do not exceed a value of .90 (Field, 2009; Pallant, 2005).

Upon examining Table 3, it is evident that the correlation coefficients among the variables of the scale are both positive and statistically significant, falling within the range of .22 to .67.

b. Confirmatory Factor Analysis

The three-component structure of the scale, which was obtained by EFA, was further evaluated using (CFA). The objective of doing a confirmatory factor analysis (CFA) is to assess the degree of correspondence between the components and the observed data (Sümer, 2000), as well as to establish empirical support for the construct validity (McIntire and Miller, 2005). The findings of the CFA, conducted to assess the structure of the Inner Spiritual Values Scale consisting of three factors and 28 items, are presented in Figure 2.

Figure 2. Inner Spiritual Values Scale CFA Results

Upon analyzing Figure 2, it becomes evident that the standardized factor loadings (λ_i) of the subscales are between the range of .44-.73 for gratitude, .39-.81 for forgiveness, and .36-.62 for patience, respectively. Furthermore, the error variances of all items in the scale are within the

specified threshold of .90, as indicated by Çokluk, Şekercioğlu, and Büyüköztürk (2014). To enhance the fit indices, four items were modified and a correlation was developed between the error variances. The fit indices of several measurement models generated using CFA, considering the theoretical foundation, are displayed in Table 4.

Table 4. Inner Spiritual Values Scale Measurement Models CFA Results

	X²	df	X²/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	IFI
Unrelated measurement model	1289.87	350	3.69	.067	.86	.84	.81	.81
First order multi factors measurement model	1182.65	347	3.41	.063	.87	.85	.83	.83
Second order multi factor measurement model	854.923	343	2.50	.050	.91	.89	.90	.90
Single factor measurement model	2046.911	275	7.44	.104	.71	.66	.60	.60

Following analyzing the goodness of fit values obtained from Table 4, it was observed that the highest level of fit was achieved in the second level multi-factor measurement model. This model suggests that the relationships between the items can be explained by three dimensions. The critical fit values found were 2.50 for X²/df, .05 for RMSEA, .90 for GFI, CFI, and IFI, and

Table 5. Inner Spiritual Values Scale Fit Index Values

Fit Indexes	Goog Fit	Acceptable Fit	Second order multi factor measurement model
χ²/sd	≤ 2	2–3	2.50
IFI	≥ .95	.94 – .90	.90
CFI	≥ .97	≥ .90	.90
RMSEA	≤ .05	.05 – .08	.05
GFI	≥ .90	.90 – .85	.91
AGFI	≥ .90	.90 – .85	.89

(Çokluk et al., 2014)

about .90 for AGFI, indicating a good fit. The fit index criteria and the second-level multi-factor measurement model are presented in Table 5.

c. Criterion-Related Validity

Table 6 presents the correlations between the Inner Spiritual Values Scale and the Life Satisfaction Scale, for the examination of the criterion-related validity of the scale.

Table 6. Criterion-related validity results for the Inner Spiritual Values Scale

	Gratitude	Forgiveness	Patience	Total
Life satisfaction scale	.493**	.163**	.072	.401**

**p<.01, *p<.05

From the Table 6, it is observed the presence of a significant positive relationship between the Life Satisfaction Scale and the Inner Spiritual Values Scale, as well as its sub-dimensions.

d. Discriminant Validity

To assess the discriminant validity of the Intrinsic Spiritual Values Scale, each item, sub-dimension, and total score of the scale were divided into two groups: an upper group representing the top 27% and a lower group representing the bottom 27%. The independent samples t-test was employed to investigate the differences between distinct groups. The findings are displayed in Table 7 and Table 8.

Table 7. Independent t test Results Between The 27% Upper and Lower Group Scores of The Scale Items

Items	Upper Group %27 n=147		Lower Group %27 n=147		t	p
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss		
GRA1	4,58	,63	3,38	1,18	11,306	.000**
GRA2	4,78	,56	3,17	1,42	13,395	.000**
GRA3	4,41	,75	2,50	1,09	18,333	.000**
GRA4	4,08	1,06	2,56	1,40	10,983	.000**
GRA5	4,29	,84	2,64	1,29	13,614	.000**
GRA6	4,74	,58	3,53	1,15	11,975	.000**

GRA7	4,51	,74	3,29	1,31	10,344	.000**
GRA8	4,60	,62	3,35	1,22	11,501	.000**
GRA9	4,77	,47	3,36	1,19	13,865	.000**
GRA10	4,59	,57	3,20	1,07	14,497	.000**
GRA11	4,11	,86	2,70	1,28	11,567	.000**
GRA13	3,93	1,05	2,38	1,19	12,394	.000**
GRA15	4,45	1,02	3,20	1,43	8,981	.000**
FORG1	4,33	,72	3,38	1,08	14,684	.000**
FORG2	3,86	,88	3,17	1,10	14,266	.000**
FORG3	3,80	1,10	2,50	1,23	9,159	.000**
FORG4	4,23	,83	2,56	1,21	12,936	.000**
FORG5	3,77	1,23	2,64	1,41	8,640	.000**
FORG6	3,24	1,17	3,53	1,09	9,203	.000**
FORG8	2,76	1,22	3,29	1,20	4,299	.000**
FORG13	3,59	1,14	3,35	1,07	12,417	.000**
PAT1	3,44	1,15	2,50	1,25	14,684	.000**
PAT2	3,33	1,16	2,51	1,27	14,266	.000**
PAT3	4,05	,97	2,79	1,21	9,159	.000**
PAT6	4,29	,81	2,95	1,23	12,936	.000**
PAT7	3,81	1,05	2,50	1,18	8,640	.000**
PAT9	4,08	,87	3,25	1,21	9,203	.000**
PAT19	3,78	1,06	2,81	1,12	4,299	.000**

Upon examining Table 7, it is evident that the t values obtained from comparing the lower and upper groups range from 4.299 to 18.333. Furthermore, all elements in the table are statistically significant at the $p < 0.01$ level. This results indicates that the item discrimination level of the inner spiritual values scale is high, effectively distinguishing individuals with high and low levels of inner spiritual values. Consequently, the scale demonstrates discriminant validity.

Table 8. Independent t-test Results Between the Upper and Lower Group Scores Of 27% of the Total Scores of the Intrinsic Spiritual Values Scale and its Sub-Dimensions

Factors	Groups	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Patience	Upper	147	29.67	2.08	44.79	000**
	Lower	147	16.52	2.88		
Forgiveness	Upper	147	32.50	2.90	48.68	000**
	Lower	147	16.04	2.88		
Gratitude	Upper	147	59.96	2.33	44.13	000**
	Lower	147	36.28	6.07		
Total	Upper	147	114.34	6.44	41.60	000**
	Lower	147	77.95	9.07		

**p<.01

On viewing Table 8, it is evident that the t-values obtained from comparing the upper and lower groups range from 41.60 to 48.68. Furthermore, the total scores of the sub-dimensions and the full scale are statistically significant at the $p < 0.01$ level. Based on this finding, it can be concluded that the item discrimination level of the inner spiritual values scale is high, effectively differentiating individuals with high and low levels of inner spiritual values. Consequently, the scale demonstrates discriminant validity.

2. Reliability Results

The reliability of the Inner Spiritual Values Scale was assessed using various statistical techniques, including Cronbach's alpha for internal consistency, Spearman Brown split-half, test-retest reliability, and composite reliability (CR) coefficients. The findings are displayed in Table 9.

Table 9. Findings Regarding Reliability

Factors	Split-half	Cronbach's alpha	Test-retest	CR
Gratitude	.86	.87	.77	.86
Forgiveness	.76	.79	.79	.81
Patience	.76	.73	.79	.71
Total	.80	.86	.81	.93

The Spearman Brown split-half, Cronbach alpha internal consistency and composite reliability analyzes conducted for the reliability of the Scale. The reliability values for the overall score and sub-factors of the scale ranged from .71 to .93. A test-retest study was undertaken with a 2-week interval, and reliability values ranging from .77 to .79 were found for the subscales, while the total scale had a reliability coefficient of .81.

Discussion and Conclusion

The objective of this study was to develop a scale that measures spiritual values specifically tailored for adolescents and emerging adults. Validity and reliability assessments were performed on the scale that was developed.

Initially, the item pool for the scale was produced by gathering opinions from the target age group, as well as from parents and teachers. This input specifically focused on the inner values that are part of the comprehensive ethical values classification, and was utilized during the process of composing the items. In addition, the scale items were developed based on a thorough examination of existing research. The inner moral values scale, as created, has items that pertain to the three dimensions of forgiveness: self-forgiveness, forgiveness of others, and forgiveness of situations (Thompson et al., 2005). Furthermore, the scale has items that relate to three specific aspects of patience, namely, concerns experienced on a daily basis, challenges encountered in life, and problems in interpersonal relationships (Schnitker, 2012). The scale also includes items that pertain to the demonstration of gratitude in terms of its intensity, frequency, and scope towards situations, individuals, and the creator (McCullough, Emmons, Tsang, 2002). Ensuring content validity requires that the produced scale includes items that align with the theoretical features of its dimensions. Furthermore, the shared characteristic of personal, interpersonal, and transcendent elements in all three values supports the observed positive correlations between dimensions.

The factor load values obtained in the EFA undertaken to assess construct validity ranged from .48 to .78. These findings indicate that the item factor load values needed in the scale development research are at a satisfactory level (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006). Based on the requirement that factor load values should be at least .32 (Tabachnick, Fidell, & Ullman, 2007), it was found factor load values that were exceptionally high. The three factors of the scale explain a total variance rate of 43%, which is higher than the adequacy criterion of 40% (Kline, 2014) and

is considered adequate (Scherer, Wiebe, Luther, & Adams, 1988).

The structure produced by EFA was evaluated using CFA. The second-level multi-factor measurement model, which was developed based on theoretical grounds, demonstrated the best match values among the four measurement models ($X^2/sd=2.50$, $RMSEA=.050$, $GFI=.91$, $AGFI=.89$, $IFI=.90$, $CFI=.90$). The model can be considered to have a high degree of fit based on the X^2/df , GFI , and $RMSEA$ fit indices, and a satisfactory level of fit based on other indices (Kline, 2014; Schumacker and Lomax, 2016). The obtained three-factor structure was labeled as gratitude (13 items), forgiveness (8 items), and patience (7 items), in accordance with the existing literature.

The study revealed that the correlation coefficients between the sub-dimensions of the scale and the total score were both positive and statistically significant, falling within the range of .22 to .67. The values derived from these correlation coefficients provide evidence supporting the construct validity of the measure.

To assess the discriminant validity of the Inner Spiritual Values Scale, the items and total scores of the sub-dimensions and the full scale were split into upper and lower groups, each representing 27% of the sample. An independent sample t-test was then conducted to analyze the differences between these groups. Consistent with the findings, it was observed that the Inner Spiritual Values Scale demonstrated discriminant validity. Hence, the scale effectively differentiates those who exhibit the desired behavior being assessed from those who do not (Akyıldız & Kahveci, 2022).

In order to assess the criterion-related validity of the measure, we computed correlations between the scores obtained from the scale and the Life Satisfaction measure. Based on the findings, it was noted that the Inner Spiritual Values Scale exhibited a positive relationship with the Life Satisfaction Scale. The correlation between scale scores and life satisfaction, as demonstrated by criterion validity, aligns with study findings that indicate positive values have a beneficial impact on an individual's well-being (Haslam, Whelan, & Bastian, 2009; Jarden, 2010). Upon closer examination of the research in this particular situation, it is evident that forgiveness, gratitude, and patience are linked to both psychological resilience (Arnaout & Almoied, 2014; Çapan & Arıcıoğlu, 2014; Hee-Kyung & Mihyoung, 2014; Khormaei, Farmani & Yazdani, 2017) and well-being (Curry, Price & Price, 2008; Froh et al., 2008; Lawler-Row and Piferi, 2006). Recent studies (Kaleta & Mróz, 2020; Karairmak, 2006; Uzun & Karataş, 2021) have focused on examining the relationship between hope and these three values. Both self-

compassion and similar concepts, also seem to be positively associated with psychological traits related to well-being (Karataş & Uzun, 2021; Uzun & Karataş, 2023; Williams, 2015). Although a slightly different value than expected was obtained for one sub-dimension (patience), this sub-dimension still showed a positive correlation with life satisfaction, although not significantly in the expected direction. In addition, it is thought that the value obtained for the gratitude sub-dimension is the most representative strong value characteristic for these inner spiritual powers, followed by forgiveness and patience respectively.

When examining the categorizations of values, it can be asserted that spiritual values have a greater impact on the individual's well-being compared to other values (Kasser & Ryan, 1996). The positive impact of spiritual values on individuals' psychological resilience and ability to cope with challenging situations is widely recognized, both at the individual and societal levels (Benzies & Mychasiuk, 2009; Bhana & Bachoo, 2011; Gökçe & Dılmaç, 2020).

The reliability of the scale was assessed using various methods, including the Spearman Brown two-half test, Cronbach alpha internal consistency, test-retest reliability, and composite reliability analyses. Based on the findings, it was concluded that the Inner Spiritual Values Scale and its subscales demonstrated satisfactory split-half test, internal consistency, test-retest, and composite reliability (Landis & Koch, 1977; Robinson, Shaver, & Wrightsman, 1991). Based on the findings from four distinct reliability methodologies, it was noted that all reliability levels for both the subscale and overall score above .70. Furthermore, it is observed that the item-total correlation coefficients computed for the purpose of assessing item reliability fall between the range of .34-.68. The results suggest that the item-total correlations of the scale are satisfactory and meet the intended level of acceptability (Büyüköztürk, 2014).

Upon analyzing the explained variance rates of the sub-dimensions, it was observed that the order of gratitude, forgiveness, and patience corresponded to the order of their relationship with the total score, reliability coefficients (excluding test-retest), and correlation rates in criterion validity. Consequently, it was believed that the psychometric characteristics of the gratitude dimension, which is one of the sub-dimensions of the scale, were particularly notable in relation to the acquired values.

The objective of the developed inner spiritual values scale and its sub-

dimensions is to assess the significance of inner spiritual values in the lives of young individuals. Upon reviewing the research, it becomes apparent that it is crucial to assess three significant inner values rooted in spirituality together. Additionally, the utilization of scales developed through scale development is necessary due to the cultural dimension of the assessed values. In light of recent events, such as epidemics, natural catastrophes, conflicts, or economic hardships, it is crucial to consider the significance of resilience studies rooted in spiritual principles, particularly for young individuals. Furthermore, the inherent spiritual principles, which have been demonstrated to be linked to long-lasting happiness, underscore the need of doing research aimed at enhancing the well-being of young individuals. The foundation of these investigations lies in the initial assessment of these values.

A possible limitation of the research lies in the fact that validity and reliability studies were conducted with adolescents and emerging adults in Bursa and Istanbul during the development of the Inner Spiritual Values Scale. In addition, the study did not include participants from childhood or later age as a further limitation. In future research, data can be gathered from several regions for this specific objective. The scale's validity and reliability can be assessed by conducting tests on samples of children and older adults. Furthermore, the inner spiritual values scale is associated with several demographic variables such as gender, age, socioeconomic status, class level, and residential location. Additionally, there are continuous variables that may be linked to it, including psychological resilience, self-compassion, hope, spirituality, religiosity, and life satisfaction. Other factors like coping ability will also be significant in explaining inner spiritual values. However, particularly the calamities, crises, conflicts, and so forth encountered by society. During disasters, it is expected that field workers such as spiritual counselors, psychological counselors, religious officials, psychologists, and social workers will utilize the inner spiritual values scale in their studies on disaster victims. This scale can be valuable in the planning of these studies, as individuals tend to prioritize their inner spiritual values in times of crisis.

Peer-review: External, Independent.

Acknowledgements:

-

Declarations:

1. Statement of Originality:

This work is original.

2. Author Contributions:

Concept: OA-ÖFK; **Conceptualization:** OA-ÖFK; **Literature Search:** OA-ÖFK; **Data Collection:** OA-ÖFK; **Data Processing:** OA-ÖFK; **Analysis:** analiz; **Writing – original draft:** OA-ÖFK; **Writing – review & editing:** OA-ÖFK.

3. Ethics approval:

Ethics Committee Approval for this study was obtained with the decision of Bursa Uludağ University Social and Human Sciences Ethics Committee dated 1.27.2023 and numbered 2023/01-57.

4. Funding/Support:

This work has not received any funding or support.

5. Competing interests:

The authors declare no competing interests.

REFERENCES

- Akyıldız, S. & Kahveci, H. (2022). Din psikolojisi dersine yönelik tutum ölçeği formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 21(2), 1265-1292. <https://doi.org/10.14395/hid.1073985>
- Altuntaş, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik (Unpublished master's thesis)*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ardelt, M., Aİ, A. L., & Eichenberger, S. E. (2008). In search for meaning: The differential role of religion for the middle-aged and older persons diagnosed with a life-threatening illness. *Journal of Religion, Spirituality & Aging*, 20(4), 288-312. <https://doi.org/10.1080/15528030802232353>
- Arnout, B. A., & Almoied, A. A. (2020). A structural model relating gratitude, resilience, psychological well-being and creativity among psychological counsellors. *Counseling and Psychotherapy Research*, 20(3), 406-418. <https://doi.org/10.1002/capr.12328>
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Ayten, A. (2009). Affedicilik ve din: affetme eğilimi ve dindarlıkla ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (37), 111-128.
- Bahçecioğlu Turan, G., Yanmış, S. & Özer, Z. (2022). Turkish validity and reliability study of the intrinsic spirituality scale. *Archives of Health*

- Science and Research*, 9(1), 15-20.
<https://doi.org/10.1155/2022/8435530>
- Baumgardner, S. R., & Crothers, M. K. (2009). Positive psychology. Pearson Prentice Hall.
- Benzies, K., & Mychasiuk, R. (2009). Fostering family resiliency: A review of the key protective factors. *Child & Family Social Work*, 14, 103-114.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00586.x>
- Bhana, A., & Bachoo, S. (2011). The determinants of family resilience among families in low-and middle-income contexts: a systematic literature review. *South african journal of psychology*, 41(2), 131-139.
<https://doi.org/10.1177/008124631104100202>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (19th. ed)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Clark, P., Burbank, P., Greene, G., Owens, N., & Riebe, D. (2010). What do we know about resilience in older adults? An exploration of some facts, factors, and facets. In B. Resnick, L. Gwyther, & K. Roberto (Eds.), *Resilience in aging: Concepts, research* (pp. 51-66). New York, NY: Springer Publishing. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0232-0_4
- Curry, O. S., Price, M. E. & Price, J. G. (2008) Patience is a virtue: cooperative people have lower discount rates. *Personality and Individual Differences*, 44(3): 780-785.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.023>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları (3th ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75.
https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Dilmaç, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması (Unpublished master's thesis)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dilmaç, B., & Gökçe, N. Ö. (2020). Ergenlerin umutsuzluk ve psikolojik sağlamlıklarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 752-763.
<https://doi.org/10.33206/mjss.557529>
- Dilmaç, B., Arıcak, O. T., & Cesur, S. (2012). A validity and reliability study on the development of the values scale in turkey. *educational sciences*:

Theory & Practice, 14(5), 1661-1671.

- Doğanay, A. (2006). *Değerler eğitimi. Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duyan, V., Kılıç, C., & Güre, M.D.P. (2021). Manevi iyilik hali envanteri'ni türkçeye uyarlama çalışması. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 62(2), 477-495. <https://doi.org/10.33227/auifd.968816>
- Elban, M. & Aslan, S. (2022). Manevi duyarlık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (28), 215-224. DOI: 10.29000/rumelide.1132545. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1132545>
- Emmons, R. A., & Crumpler, C. A. (2000). Gratitude as a human strength: Appraising the evidence. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19, 56-69. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.56>
- Emmons, R.A., McCullough, M.E. & Tsang, J. (2007). The assessment of gratitude. In J.Lopez and C. R. Snyder (Eds), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (pp.327-341), Washington DC: APA. <https://doi.org/10.1037/10612-021>
- Enright, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: On forgiving, receiving forgiveness, and self forgiveness. *Counseling and Values*, 40(2), 107-126. <https://doi.org/10.1002/j.2161-007X.1996.tb00844.x>
- Eraslan, Ç. B., & Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak affedicilik. *E. International Journal of Educational Research*, 5(4), 70-82.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (3th ed.)*. London: SAGE Publications Ltd.
- Froh, J. J., Sefick, W. J. & Emmons, R. A. (2008). Counting blessings in early adolescents: An experimental study of gratitude and subjective well-being. *Journal of School Psychology*, 46(2), 213-233. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.03.005>
- Froh, J. J., Yurkewicz, C. & Kashdan, T. B. (2009). Gratitude and subjective well-being in early adolescence: Examining gender differences. *Journal of Adolescence*, 32, 633-650. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.006>
- George, L. K., Kinghorn, W. A., Koenig, H. G., Gammon, P., & Blazer, D. G. (2013). Why gerontologists should care about empirical research on

- religion and health: Transdisciplinary perspectives. *The Gerontologist*, 53(6), 898–906. <https://doi.org/10.1093/geront/gnt002>
- Graça, L., & Brandão, T. (2024). Religious/spiritual coping, emotion regulation, psychological well-being, and life satisfaction among university students. *Journal of Psychology and Theology*, 00916471231223920: 342–358. <https://doi.org/10.1177/00916471231223920>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis (6th ed.)*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişkiler. (Unpublished master's thesis)*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hanel, P. H., Tunç, H., Bhasin, D., Litzellachner, L. F., & Maio, G. R. (2024). Value fulfillment and well-being: Clarifying directions over time. *Journal of Personality*, 92(4), 1037-1049. <https://doi.org/10.1111/jopy.12869>
- Haslam, N., Whelan, J., & Bastian, B. (2009). Big Five traits mediate associations between values and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 46, 40–42. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.09.001>
- Hee-Kyung, K., & Miyoung, L. (2014). Effectiveness of forgiveness therapy on resilience, self-esteem, and spirituality of wives of alcoholics. *Korean Society of Nursing Science*, 44(3), 237-247. <https://doi.org/10.4040/jkan.2014.44.3.237>
- Hitt, W. (1996). *A Global Ethic*. Columbus, OH: Battelle Press.
- Hofstede, G. (1998). *Culture's consequence*. Beverly Hills CA: Sage.
- Jarden, A. J. (2010). *Relationships between personal values, and depressed mood and subjective well-being*. University of Canterbury, Christchurch, New Zealand. <https://doi.org/10.1037/e537902012-295>
- Kaleta, K., & Mróz, J. (2020). The relationship between basic hope and depression: forgiveness as a mediator. *Psychiatric Quarterly*, 91(3), 877-886. <https://doi.org/10.1007/s11126-020-09759-w>
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Karataş, Z. & Uzun, K. (2020). Şükran mı duyuyoruz yoksa minnettar mıyız? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 411-440. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.769436>

- Karataş, Z., & Uzun, K. (2021). Ergenlerin kendilerini, başkalarını ve durumları affetme eğilimlerinin yordanmasında mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve öz-şefkatin etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 248-289. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.877884>
- Kardaş, F., & Yalçın, İ. (2019). Şükran ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 13-31.
- Kasser, T., & Ryan, R. M. (1996). Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and social psychology bulletin*, 22(3), 280-287. <https://doi.org/10.1177/0146167296223006>
- Khormaei, F., Farmani, A. & Yazdani, F. (2017). Predicting self-control on the basis of patience and its components among high school students. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 5(1), 11-16. <https://doi.org/10.18869/acadpub.jpcp.5.1.11>
- Kline, P. (2014). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315788135>
- Kousky, C. (2016). Impacts of natural disasters on children. *The Future of children*, 73-92. <https://doi.org/10.1353/foc.2016.0004>
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması (Unpublished master's thesis)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Lawler Row, K. A., & Piferi, R. L. (2006). The forgiving personality: Describing a life well lived. *Personality and Individual Differences*, 41(6), 1009-1020. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.04.007>
- Manning, L., Ferris, M., Narvaez Rosario, C., Prues, M., & Bouchard, L. (2019). Spiritual resilience: Understanding the protection and promotion of well-being in the later life. *Journal of religion, spirituality & aging*, 31(2), 168-186. <https://doi.org/10.1080/15528030.2018.1532859>
- Marcoulides, G., & Schumacker, R. (2001). *New developments and techniques in structural equation modeling*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. <https://doi.org/10.4324/9781410601858>
- Marhamati, Z., & Khormaei, F. (2016). An investigation of the effect of

- religiousness, patience, and hope on eudaimonic well-being. *Journal of Islamic Psychology*, 2(5), 34-66.
- Mccullough, M. E., Emmons, R. A., & Tsang, J. A. (2002). The grateful disposition: a conceptual and empirical topography. *Journal of personality and social psychology*, 82(1), 112.
- Mcintire, S. A., & Miller, L. A. (2005). *Foundations of psychological testing (2th ed.)*. New York: Sage Publishing Co.
- Mercader, V. (2006). *Study of the ethical values of college students. (Unpublished doctoral dissertation)*. University of South Florida.
- Murat, Ö., & Figen, A. (2022). Yaşlı Bireylerde öz yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide minnettarlığın aracı rolü: malatya ili örneği. *Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (62), 123-142.
- National Interfaith Coalition on Aging (1975). *Spiritual wellbeing: a definition. athens: NICA*.
- Ostendorf, C. L. (2000). *Effects of a forgiveness education intervention with adult children of alcoholics. (Unpublished Doctoral Dissertation)*. University of Wisconsin Madison.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step guide to data analysis using SPSS for windows (2th ed.)*. Australia: Allen & Unwin.
- Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Washington, DC: APA.
- Pickard, J. G., & King, M. D. (2011). African American caregivers finding resilience through faith. In B. Resnick, L. P. Gwyther, & K. A. Roberto (Eds.), *Resilience in aging: Concepts, research and outcomes* (pp. 261–270). San Francisco, CA: Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0232-0_17
- Quill, N. Y., Tuck, I., & Anderson, L. (2014). Forgiveness, flourishing, and resilience: The influences of expressions of spirituality on mental health recovery. *Issues in Mental Health Nursing*, 35(4), 277–282. <https://doi.org/10.3109/01612840.2014.885623>
- Regnoli, G. M., Tiano, G., & De Rosa, B. (2024). How Is the Fear of War Impacting Italian Young Adults' Mental Health? The Mediating Role of Future Anxiety and Intolerance of Uncertainty. *European journal of investigation in health, psychology and education*, 14(4), 838-855. <https://doi.org/10.3390/ejihpe14040054>
- Robinson, J. P., Shaver, P. R., & Wrightsman, L. S. (1991). Criteria for scale

- selection and evaluation. *Measures of personality and social psychological attitudes*, 1(3), 1-16. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-590241-0.50005-8>
- Rokeach, M. (1973), *The Nature of Human Values*. New York: The Free Press.
- Ryan, R. (2009). Self determination theory and well being. *Social Psychology*, 84(822), 848.
- Scherer, R. F., Wiebe, F. A., Luther, D. C., & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychological Reports*, 62(3), 763-770. <https://doi.org/10.2466/pr0.1988.62.3.763>
- Schnitker, S. A. (2012). An examination of patience and well-being. *The Journal of Positive Psychology*, 7(4), 263-280. <https://doi.org/10.1080/17439760.2012.697185>
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2016). *A Beginner's guide to structural equation modeling (3th ed.)*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315749105>
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology/Academic Press*. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60281-6](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6)
- Serbest, E., & Şahin, Z. A. (2022). Turkish validity and reliability study of spirituality index of well-being. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(4), 872-878. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.1002394>
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics (5th ed.)*. New York, NY: Allyn and Bacon.
- Thompson, L. Y., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N., Billings, L. S., & Roberts, D. E. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of personality*, 73(2), 313-360. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00311.x>
- Tsang, J. A., Schulwitz, A., & Carlisle, R. D. (2012). An experimental test of the relationship between religion and gratitude. *Psychology of religion and spirituality*, 4(1), 40. <https://doi.org/10.1037/a0025632>
- Uzun K., & Karataş, Z. (2021). Beliren ve orta yetişkinlik dönemindeki bireylerin minnettarlık ile ilgili görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23(3), 1235-1269.
<https://doi.org/10.16953/deusosbil.811831>

Uzun, K., & Karataş, Z. (2023). The examination of the mediator role of optimism, self-compassion, altruism and gratitude in the relationship between cognitive distortions and forgiveness of emerging adults. *Emerging Adulthood*, 11(4), 845-868.
<https://doi.org/10.1177/21676968231171200>

Vansteenkiste, M., Duriez, B., Simons, J., & Soenens, B. (2006). Materialistic values and well-being among business students: Further evidence of their detrimental effect. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 2892-2908. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00134.x>

Washington-Nortey, M., Worthington E.L. & Ahmed, R. (2023). The Scientific Study of Religion/ Spirituality, Forgiveness, and Hope In E. B. Davis et al. (eds.), *Handbook of Positive Psychology, Religion, and Spirituality* (pp. 361-377). Cham, Switzerland: Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-10274-5_23

Watkins, P. C., Woodward, K., Stone, T. & Kolts, R. L. (2003). Gratitude and happiness: Development of a measure of gratitude, and relationships with subjective wellbeing. *Social Behavior and Personality*, 31(5), 431-452. <https://doi.org/10.2224/sbp.2003.31.5.431>

Williams, E. (2015). Self-Compassion and Self-Forgiveness as Mediated by Rumination, Shame-Proneness, and Experiential Avoidance: Implications for Mental and Physical Health. Electronic Theses and Dissertations. *Electronic Theses and Dissertations*.

Witmer, J. M., & Sweeney, T. J. (1992). A holistic model for wellness and prevention over the life span. *Journal of Counseling & Development*, 71(2), 140-148. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1992.tb02189.x>.

APPENDIX 1. Spirituality-Based Inner Values Scale

	It doesn't suit me at all	It suits me very little	Partially suitable for me	It suits me mostly	It suits me perfectly
1. I appreciate what I have.					
2. I am open to criticism.					
3. I can forgive someone who apologizes.					
4. I thank God for what He has given me.					
5. I can remain calm in the face of sudden events.					
6. I am grateful for what I have instead of feeling sorry for what is not mine.					
7. I forgive the other person even if I am offended.					
8. I feel happy when I think that the allowance/salary I receive is enough for me.					
9. I do not give sudden/impulsive reactions in difficult situations.					
10. I do not complain about my situation by looking at what others have.					
11. I believe that everyone has a second chance.					
12. I am grateful for what my parents can give/offer.					
13. I can wait until the end when necessary.					
14. I am usually happy with small things.					
15. I try to understand the other person's mistake in order to forgive him/her.					
16. I think it is important to enjoy the simple things in life.					
17. I can listen to others even if I disagree with their opinions because I am patient.					
18. I give thanks for the food, bread, money, etc. that I have.					
19. I can write off those who have done me wrong.					

20. I also appreciate what I have little of.					
21. I am good at being patient with negative things that happen to me.					
22. I feel good when I think that negative situations could have been worse.					
23. When someone hurts me, I do not forgive them easily.					
24. If I had to make a list of things for which I feel grateful, it would be a very long list.					
25. I make up after a while with people who have had a bad influence on me.					
26. I wait for the right time to react.					
27. When I look at my situation, I don't see much to be thankful for.					
28. I try to forgive even when I am very hurt.					

Sub Dimensions:

Patience: 2-5-9-17-21-26

Forgiveness: 3-7-11-15-19-23-25-28

Gratitude: : 1-4-6-8-10-12-14-16-18-20-22-24-27

Reverse coded items: 19-23-27

- The scale is evaluated by calculating the total score. As the score increases, it can be said that individuals have high levels of inner spiritual power.
- The validity and reliability studies of the scale were conducted on a Turkish sample in Turkish. Validity and reliability studies of the English version of the scale were not conducted.

